

Danskernes Historie Online

Danske Slægtsforskeres Bibliotek

Dette værk er downloadet fra Danskernes Historie Online

Danskernes Historie Online er Danmarks største digitaliseringsprojekt af litteratur inden for emner som personalhistorie, lokalhistorie og slægtsforskning. Biblioteket hører under den almennyttige forening Danske Slægtsforskere. Vi bevarer vores fælles kulturarv, digitaliserer den og stiller den til rådighed for alle interesserede.

Støt Danskernes Historie Online - Bliv sponsor

Som sponsor i biblioteket opnår du en række fordele. Læs mere om fordele og sponsorat her: <https://slaegtsbibliotek.dk/sponsorat>

Ophavsret

Biblioteket indeholder værker både med og uden ophavsret. For værker, som er omfattet af ophavsret, må PDF-filen kun benyttes til personligt brug.

Links

Slægtsforskeres Bibliotek: <https://slaegtsbibliotek.dk>

Danske Slægtsforskere: <https://slaegt.dk>

JOHANNES BECH

LAUST GLAVIND

VESTJYLLANDS SIDSTE TROLDMAND

Særtryk af »Sund Sans« 1938–1939

VED FORENINGEN »DANMARKS FOLKEMINDER«

1939

Spørgsmaal om „Kloge Folk“.

»Dansk Folkemindesamling« beder Læserne af denne Bog »Laust Glavind«, at sende os de Oplysninger, de sidder inde med om kloge Mænd og Kvinder i Landets forskellige Egne, ikke mindst de danske Øer. Selv om det selvfølgelig kun er de allerfærreste, der sidder inde med lignende intimt Kendskab til en eller anden klog Mand eller Kvinde, som Johannes Bech, Forfatteren af denne Bog, til den vestjyske kloge Mand »Laust Glavind«, vil mange Læsere alligevel være i Stand til at give os særdeles brugbare og nyttige Oplysninger. Vi trænger ganske særlig til *personalhistoriske Oplysninger* om de forskellige kloge Mænd og Kvinder, da saadanne Oplysninger desværre i for høj Grad mangler i de ypperlige Optegnelser, som Evald Tang Kristensen har trykt i sine store Bøger Danske Sagn VI første og anden Række, ligesom ogsaa i de Optegnelser, vi i stor Mængde har modtaget i Dansk Folkemindesamling.

Ved personalhistoriske Oplysninger forstaar vi først og fremmest ganske simple Oplysninger om Døbenavn, Fødselsaar og Dødsaar. Altfor ofte kender vi slet ikke den kloge Mands eller Kvindes virkelige Daabsnavn, men kun deres Kendingsnavn, som f. Eks. »Begen i Gislum«, »Sander i Lønborg«, »Præst Jens i Svostrup«, den »kloge Kone i Tjørnehoved«, den »kloge Mand i Pedersborg«. Vi er meget taknemmelige ved at faa at vide, at den meget kendte kloge Kone i Rerslev ved Slagelse i Virkeligheden hedder Ane Jensdatter, at hun var født 24. Februar 1809 og død 8. Februar 1885. Oplysningen stammer fra hendes Gravsten paa Rerslev Kirkegaard. En saadan Oplysning giver udmærkede Holdepunkter til Vurdering af de mange Optegnelser paa Tryk og i Haandskrift, der blot nævner hende »den kloge Kone i Rerslev«.

Vi vil dernæst være taknemmelige for Ting og Genstande de forskellige kloge Mænd eller Kvinder har ejet og brugt i deres Folkemedicin. Det gælder haandskrevne »Cyprianusser«, trykte Lægebøger med Tilføjelser, Recepter de har udstedt, Optegnelser de har gjort, Breve de har skrevet til deres Patienter. Oplysninger bedes sendte til Dansk Folkemindesamling (Adr. Det kongelige Bibliothek, København K.).

JOHANNES BECH

LAUST GLAVIND

VESTJYLLANDS SIDSTE TROLDMAND

Særtryk af »Sund Sans« 1938–1939

VED FORENINGEN »DANMARKS FOLKEMINDER«

1939

*Dette lille Skrift har oprindeligt været trykt
i Tidsskriftet »Sund Sans« i følgende Numre:*

Aargang 1938, Nr. 19, 20, 22, 24 og 26

Aargang 1939, Nr. 1—16.

Forfatteren har velvilligst overladt Foreningen »Danmarks Folkeminder« dette Særtryk som Del af Medlemslevering for Aaret 1939.

JØRGEN OLRIK

Formand i »Danmarks Folkeminder«

INDHOLDSFORTEGNELSE

	Side
Forord	7
I Mit første Møde med Glavind	9
II Mit andet Møde med Glavind	12
III Fjeren, der blev til fem Høns	15
IV Hvad Glavind fortalte om sin Barndom	18
V Glavinds Ungdom	30
VI Da Glavind holdt Bryllup	40
VII Hestehandler, Anfører i Slavekrigen, Kvaksalver	43
VIII Glavind som Troldmand	48
IX Andre mærkelige Beretninger	62
X Lægernes Krig med Glavind	67
XI Mit sidste Møde med Glavind	74
XII Glavinds sidste Leveaar	78

Forord.

Allerede i 1885, da jeg som ungt Menneske beboede et Værelse i Laust Glavinds Hus, besluttede jeg en Gang at skrive en Bog om denne mærkelige Mand, hvis sande og sære Væsen og Væren kun var kendt af Faa, forstaaet af Færre — og af disse igen kunde ingen »skrive«.

Da jeg i 1891 spurgte Glavinds Død, bestemte jeg, at *nu* skulde det være. — Men Aartierne gik — og det blev ved Tanken, fordi Handlingen stadig blev udsat af de Ting, der regnes for nødvendige i Kampen for Tilværelsen.

I 1925 udsendte Forfatter, Museumsdirektør *H. P. Hansen* i Herning sin Bog »Kloge Folk i Vestjylland«, hvor Laust Glavinds Saga blev behandlet i et Afsnit paa 4 Ark, et stort og samvittighedsfuldt Arbejde med alle Aarstal og Data vedrørende Laust Glavind fra hans Fødsel til hans Død. Kun Faa vil forstaa, hvor dygtigt et Samlerarbejde der her er udført, — i de fleste Sogne i Hardsyssel har Forfatteren opsøgt gamle Folk, der kunde fortælle om Laust Glavind, om hvem der stod baade Skræk og Ærefrygt. Ogsaa fra talrige Jurisdiktioners Retsprotokoller har Forfatteren hentet Oplysning om Brøde, Domme og Straf.

Hvad kan der da videre være at berette om Laust Glavind? — Jeg vil svare: Hele den egentlige Side af hans Liv, den, der ikke kan belyses ved Tal og Fakta alene — eller ved Indsamling af spredte Beretninger af dem, der kun har kendt ham forbigaaende, som *H. P. Hansen* i sin Tid loyalt skrev til mig: »Jeg finder det forstaaeligt, at Laust Glavinds Levnedsløb kan ses og behandles fra to Sider«. Den ene Side er altsaa blevet *H. P. Hansens* — og han har helt ud løst sin Opgave, idet han har tegnet Troldmanden og Kvaksalveren, just som han har staaet og endnu staar for alle Jyder.

Nu vil jeg kun ønske, at det maa lykkes mig ligesaa vel at tegne Billedet af *Mennesket* Laust Glavind.

Derunder vil jeg forsøge, saa godt jeg kan, at give en psykologisk Forklaring paa, hvorledes et Menneske, skønt født under de fattigste Forhold, kunde staa for en hel Landsdels Befolkning som et halvt overnaturligt Væsen, mange til Skræk, men flere til Hjælp paa Grund af Folkets faste Tro paa hans overnaturlige Evner, thi Glavind brugte aldrig Trylleformularer, Maalen eller Læsen eller nogen Slags Besværgelser, — det overlod han — som han selv sagde — til Kvaksalvere og Spaakællinger. Han betragtede nemlig ikke sig selv som Kvaksalver, men holdt paa, at han ligesaa meget som med sine Urteudtræk helbredte ved den Kraft, der gik ud fra hans Blik og den Lægedom, der laa i hans Hænder. Han sagde selv til mig en Gang: »Om det nu er saa'en eller saa'en, kan jo for Resten være Hip som Hap, naar kun deres Tro helbreder dem«.

Derimod var Glavind fast overbevist om sine Urters helbredende Kraft, ellers havde han ikke saa flittigt samlet disse paa Grøftekanter, Mark og Eng og heller ikke tilbragt saa mange Timer med at destillere sine Mediciner, thi da kunde han simpelthen, som de andre »kloge Mænd« paa den Tid, have givet sine Patienter en »Stent« af den samme Flaske.

Men nu vil jeg for at faa Ordning paa mit Stof begynde med at fortælle om mit første Møde med Troldmanden Laust Glavind.

Johannes Bech.

I. Mit første Møde med Glavind.

Allerede fra saa langt tilbage, jeg kan huske, stod Glavind for mig ikke ulig, som han virkelig saa ud, sikkert fordi der paa Kommoden i Soveværelset ret udfør min Barneseng stod et lille, malet Billede af en Spanioler med sort Overskæg og Hagefip. — Over dette Billede hvilede en vis Mystik, om noget, der ikke blev omtalt, og hvorpaa vi Børn ingen rigtig Forklaring fik, skønt det skrev sig saa langt tilbage som til 1808, da Spaniolerne var heroppe, — men det var noget med et Kærlighedsforhold mellem denne Spanioler og en lille Pige i Familien.

Nu stod altsaa Billedet paa min Mors Kommode, og jeg havde faaet en vis Godhed for det, samtidigt med, at den mørke Mands Blik kunde fylde mig med en vis Ængstelse, just som naar Pigerne eller de ældre Søkende fortalte om Laust Glavinds Trolddomskunster eller om, hvordan han kunde mane Djævelen frem.

Som Ti-Aars Dreng blev jeg sendt de to Mil til Holstebro for at udrette forskellige Ærinder, — men mit eget skulde ogsaa gerne passes — og i Holstebro boede jo Glavind, og jeg skulde lige forbi Huset, hvor denne forunderlige Mand, der igennem hele min Barndom havde beskæftiget min Fantasi, boede. — Det var mig umuligt at modstaa Fristelsen til at aflægge ham et Besøg. Jeg aabnede en hvidmalet Laage og gik med bankende Hjerter gennem en lille, pyntelig Have frem til Indgangsdøren, hvor der paa en Porcellænsplade stod: Glavind.

Da jeg kom ind i Stuen, kunde jeg ikke straks faa noget sagt, thi dér gik jo Spanioleren, som var han lyslevende traadt ud af sin Ramme derhjemme paa Kommoden. — Jeg har vist staaet og maabet nogen Tid, før Glavind, der havde skudt sine store Hornbriller op i Panden, spurgte: »Hvad er Du for en Klø'er — og hvad vil Du her?«

»Aah, jeg har saadan en forfærdelig Tandpine«, løj jeg, »men jeg har desværre ingen Penge«.

»Skid' med Dine Penge«, sagde Glavind, »men saa kan det jo ikke være Dine Forældre, der har sendt Dig til Holstebro i dét Ærinde«.

»Næ«, tilstod jeg, »Tandpinen kom over mig paa Vejen«.

»Naah, saa det gjorde den! — Men den kurérer jeg bedst med en dygtig Røvfuld, for Du staar jo og lyver, Dreng! — Du har jo aldeles ingen Tandpine!«

»Det har jeg heller ikke«, svarede jeg frimodigt, »og det er jeg glad for, at De kunde se, for saa er det maaske sandt, at De er en Troldmand, — men det siger min Far kun er noget Overtro, men jeg synes, det var meget morsommere, hvis det var sandt«.

»Naah! — Saa var det maaske for at undersøge det, at Du kom herind?«

»Det var mest for, at jeg gerne vilde se Dem«, oplyste jeg, »for jeg har, fra jeg var ganske lille, hørt saa meget fortælle om, hvorledes De baade kan helbrede saa mange Mennesker og hekse og trolde«.

»Naah, har Du det, min Dreng, saa sæt kuns ned og lad mig høre, hvad de fortæller om mig nede i Ryde«.

Det lod jeg mig ikke sige to Gange. Jeg fortalte om, hvordan man troede, at han var gaaet gennem lukkede Døre og Nøglehuller, — hvordan han kunde kravle ned i en Ølpotte — eller smutte op igennem Skorstenen, — eller efter Behag mane den skinbarlige Djævel frem — og endelig hvorledes han kunde kurére for alle Sygdomme og sætte afskaarne eller afhuggede Lemmer paa, blot han kunde faa fat paa dem, inden de var helt raadne.

Glavind var under dette som helt forandret, han sad og lo, eller rettere sagt: godtede sig, for han lo ikke som andre. »Du er, bandern-en-o, en hel Slog til og fortælle«, sagde han og strøg mig over Haaret.

Da jeg gik, fulgte han mig ud gennem Haven, hvor han strakte Haanden op og plukkede et stort, rødt Æble fra et Træ, skønt der ingen Æbler var paa Træet. »Det skal Du ha', fordi Du er saa dygtig til at fortælle«, sagde han og stoppede det ned i min Trøjelomme, »og som Du nu har set, kan A plukke saa mange Æbler af den Træ, som A vil, endda det er Foraar, — det kan Du jo nu fortælle dem nede i Ryde«.

Da jeg var kommet et Stykke hen, vilde jeg tage mit Æble op, men det var nu forvandlet til nogle Stykker Grus af samme Slags som det, der laa i Havegangen. — Som jeg nu betuttet stod med disse Grusstykker i Haanden, kom en lille Pige løbende ud af Havelaagen og hen til mig med det røde Æble i Haanden. »Det er til Dig«, sagde hun, »for det, Du fik, er jo blevet til Sten«.

»Hvem er Du?« spurgte jeg.

»Jeg er Sophie Helene Wilhelmine Christensen Glavind — og Troldmand og Heksemester Doktor Laust Glavinds Datter«, svarede rapmundet den lille Pige med synlig Stolthed, hvorefter hun sendte mig et venligt Blik fra sine store, dybblaa Øjne, idet hun løb tilbage og slog Havelaagen i efter sig.

Hjemkommen fra min Holstebro-Rejse fortalte jeg naturligvis til Søskende og Kammerater om mit Besøg hos Laust Glavind og først og sidst om, hvorledes han plukkede Æbler af sit Træ om Foraaret, og hvorledes Æblet blev til Sten. — Min Far fik først fat paa Historien efter, at den *var* løbet Sognet rundt — og da nyttede det ikke, at han i Skolen forklarede for Børnene, at Glavind var en ualmindelig dygtig Taskenspiller, og at han naturligvis havde haft Æblet, som han tilsyneladende plukkede af Træet, i sin Haand sammen med Smaastenene fra Gangen, thi overtroiske Mennesker, der den Gang absolut var i Fler-tal, holdt stædigt fast paa Hekseriet.

II. Mit andet Møde med Glavind.

Da jeg skriver om Glavind væsentligst ud fra mit eget Bekendtskab med ham, maa Læserne undskylde, at jeg nu og da bliver nødt til at omtale mig selv, hvad jeg dog lover at indskrænke til det mindst mulige.

I de sidste Maaneder af Vinteren 1885 var jeg Lærer ved en saakaldt Biskole paa *Frøjk* Mark udenfor Holstebro. (Jeg har fortalt herom i Novellen »Goliath«.) Da de store Drengede dér havde faaet den Vane at banke deres forrige Lærer, et ungt, ueksamineret Menneske som jeg selv, henvendte Læreren ved Hovedskolen (Frøjk hørte under *Maabjerg* Sogn) samt Sogneraadsformanden sig til min Fader, Lærer *Bech* i Ryde, for at forespørge om hans snart 18aarige Søn muligt vilde overtage Embedet. At jeg havde Kundskaber nok, tvivlede de ikke paa, og de havde hørt, jeg var en stor, stærk Fyr — og det var nok desværre ligesaa meget *det*, det kom an paa, da den forrige Lærer, »Lille-Jens«, som de kaldte ham, var stukket af, »fordi de forskøt Knægte gik og trak ham i hans Smule Skæg, — for det er et Folkeslag for sig selv, alle de, der bor i de Knaller Hysler, der ligger paa Grænsen mellem By- og Landsogne, saa med Frøjk Skole har vi altid haft vores Døje«. Jeg fortæller dette, baade fordi det er et Stykke betegnende Kulturhistorie, thi nu er de her omtalte Forhold en Saga blot, og fordi det giver en aldeles nødvendig Forudsætning for at forstaa, hvorledes jeg senere kom til at bo i Glavinds Hus.

Jeg fik saa god Orden i Skolen og de forsømte Børn bibragt saa mange Kundskaber, at min Foresatte, Pastor *Møller* i Holstebro, ved Foraarseksamen, der holdtes i Hovedskolen, tilbød at betale Skolepenge for mig, hvis jeg vilde læse til Præliminæreksamen paa Byens Realskole. Jeg modtog med Tak dette gode Tilbud og tog Plads paa en Halv-Gaard en halv Mils Vej udenfor

Holstebro, hvor jeg imod at faa Kost og Logi skulde udføre Stedets nødvendige Arbejde. — Landarbejde var jeg vant til, da jeg havde været Elev paa Herregaarden »*Rydhave*«, hvor man grundigt lærte alt, ogsaa Mejeri efter Datidens Mønster. — Derfor overkom jeg Arbejdet meget godt i min Fritid fra Skolen, skønt jeg maatte læse mine Lektier dels ved Lys og dels i Skolestuen, naar de andre gik hjem til Middag.

Nu hændte det, at jeg fik en ondartet, nedgroet Negl paa min Storetaa, der smertede saa ulideligt, at det næsten blev mig umuligt at udrette Markarbejdet og tillige gaa den lange Vej frem og tilbage, hvorfor jeg søgte Hjælp hos en Læge *Andersen* i Holstebro. Han bedøvede Taaen med Is, hvorefter han skar Neglen løs og trak den ud med en Tang. Efter den Kur maatte jeg et Par Dage holde Sengen med stærk Feber. — Da Neglen imidlertid straks efter groede ud paa sin gamle Plads, gik jeg resolut til Glavind, der nu boede i et lille, rødt Hus paa Stationsvejen.

Jeg saa straks, at den lille Mand var ældet en Del i de otte Aar, der laa mellem dette og mit første Besøg, men den ejendommelige Lugt, jeg mindedes, der var i Stuen som ved ham selv, syntes at have fulgt ham, og han var endnu mere overhængt med Guld, ogsaa Brillerne var nu af Guld og næsten alle hans Fingre var besat med kostbare Ringe. — Han røg nu som første Gang af en mægtig Merskumspibe, behængt fra Spids til Hoved med en dobbelt, vidunderlig smuk Ravkæde.

Da han saa min Taa, udbrød han: »Hvem Fanden har mishandlet den saadan?« Da jeg berettede om Operationen, raabte han: »Véd det Høved til Doktor da ikke, te alle Nerver munder ud i den store Taa! — Du kunde ligesaa godt være gaaet til under den Behandling.« — Derefter løsnede han med varsomme Hænder med en lille Kniv den nedgroede Side af Neglen og stoppede Vat ind, det gjorde næppe en Gang ondt. — »Nu maa Du komme igen om to Dage,« sagde han, »og saadan maa Du møde hveranden Dag, til Neglen om et Par Uger falder af af sig selv — og saa gror den ikke ned mere.«

Jeg begyndte da at forklare noget om, at det var meget smaat med Penge, men da klukkede han lidt frem af sin sære Latter: »Kan Du ikke huske,« sagde han, (han sagde Du til alle Mennesker), »at A sagde til Dig sidst: Skid' med æ' Pæng', men den Dag havde Du jo slet ingen, men fik alligevel straks Din Tandpine kureret.«

Da jeg uforstilt udtalte min Undren over, at han kunde kende mig igen, skønt jeg den Gang kun var en 10-Aars Dreng, sagde han: »A kan kende alle Mennesker igen, om der saa er gaaet 50 Aar, for det er ikke alene Udseendet, men mere Øjesynet, Væsenet og Røsten man skal kende Folk igen paa.«

Min Taa kom sig, som Glavind havde lovet. — Vi talte en Del sammen under mine Besøg, og da Taaen var rask, vilde han ikke modtage Penge, men endogsaa yde mig Støtte til at læse. Dette udtrykte han som alt andet paa sin egen kyniske Maade saaledes: »A tror nu ikke, Du er et Høved som de fleste andre af dem, der gaar paa To, — men noget dum er Du nu alligevel, for ellers vilde Du kunne begribe, at Du ikke kan blive ved med at staa op Kl. 4 og gaa i Seng Kl. 12. — Kig i Spejlet dér og se, hvad Du er blevet til for en Blegfis. — — Hvad kan vel en pjalt Eksamen nytte Dig, naar Du først har sat Dit Helbred over Styr. A har et tomt Værelse, hvor Du kan bo gratis — og naar saa »Sortkjolen« (Præsten) betaler Dine Skolepenge, kan Dine Forældre vel komme over at holde Dig med tør Kost.«

Saaledes blev det — og det blev ikke ved det alene, thi »Maddammen«, en stille, god Kvinde, sendte ofte en Portion Mad op paa Loftsværelset til mig. — Men saa snobbet var Tiden, at selv mine ellers fornuftige Forældre kviede sig ved denne Ordning, fordi Glavind var en berygtet Kvaksalver, og jeg selv var heller ikke klogere eller bedre, end at jeg aldrig omtalte Laust Glavinds Godhed mod mig, men lod mine Kammerater paa Skolen blive i den Tro, at jeg havde *lejet* Værelset — og fra Glavinds Hjem trængte aldrig et Ord ud om, hvad godt der blev gjort i Stilhed.

Glavind forstod udmærket at udsprede sit Ry, hvad der var nødvendigt for hans Praksis, men han nævnede aldrig sine gode Gerninger. Hver Aften i Mørkningen kom der fattige Koner listende ad Bagvejen ind i Køkkenet, hvor de fik Mad, Smaapenge og Levninger. — »Men gaar I og plewrer om'et, saa skal I bandedern-en-o ikke komme her igen,« kunde Glavind af og til advare. Et af hans mange selvlavede Mundhæld var: »Det er ingen Synd og stjæl' fra dem Rig' og gi' til dem Fattig', men man skal ikke plewre om'et.«

III. „Fjeren, der blev til fem Høns.“

Det mærkelige Forhold, der udviklede sig mellem den 18-aarige Skoledreng og den geniale, gamle Kvaksalver er vanskelig at forklare for andre, men med lige stor Iver søgte vi begge at finde ind til Kærnen af vore saa tilsyneladende forskelligt indstillede Verdener, — jeg ved at lytte til, hvad han fortalte, og han ved at læse og senere drøfte de Bøger, jeg bragte.

Det begyndte med, at han paastod, at alle Bøger var Løgn og Digt. Da jeg forkastede dette Synspunkt, spurgte han, om jeg da troede, at det var Sandhed, hvad der stod i Bøgerne, hvortil jeg svarede, at et Digtværk stod over Begreberne Løgn og Sandhed, hvorefter jeg bragte ham nogle af *H. C. Andersens* Eventyr. De betog ham i høj Grad, men mest den om *Fjeren, der blev til fem Høns*.

»Nu forstaar A, te Du har Ret, for den Historie er baade en stor Løgn og Verdens største Sandhed, for paa den har A levet hele mit Liv. — A behøvede bare at lave en bette Kiks i den jen' Ende af æ' Sogn, saa blev det samme Daw te' en Mirakkel i den anden — og siden løb det ud over de andre Sogn', saa A tiest knapt ku' kende et igen, naar A traf paa'et. — — Een Gang fortalte de, te' en Mand i Salling kunde sætte Folk nye Øjne ind, som de kunde se med, men da A saa kom te' Salling, sagde de, at det var slet ikke dér, — ham, der kunde sætte nye Øjne ind, hed Laust Glavind og boede i Holstebro. — Ham kender A godt, sagde A — og det var ogsaa sandt, for A havde den samme Aar paa en Rejse i Salling sat et Øje paa Plads, der var kommet til at hænge udenfor og det havde ikke taget mere Skade end at Manden kunde se lige saa godt med det som før. — Men i Holstebro fortalte de, at denne her Salling-Doktor havde nok at gøre med at sætte nye Øjne ind.«

Siden købte Glavind alle *H. C. Andersens* Eventyr, som jeg saa om Aftenen læste højt for Familien. Madammen og Datteren Minna, der var jævnaldrende med mig, sad med deres Haand-

arbejder og den Gamle (Glavind var da 78 Aar) med sin Genever-Grog og rygende paa een af sine mange vældige Merskumspiber. Han havde en stor Samling af ikke ubetydelig Værdi.

Aldrig har H. C. Andersens Eventyr vist haft en større Mission eller taknemmeligere Tilhørere end i denne ejendommelige Kreds. Det var, som Glavind fra Dag til Dag blev mere afdæmpet med Hensyn til sit i Virkeligheden noget paatagne kyniske Væsen. Han kunde være synligt bevæget — f. Eks. ved Historien om en Moder, eller særligt ved den lille Pige med Svovlstikkerne, skønt han udbrød: »Gid Fanden havde det Pak ved deres Juletræ og fede Gæs, mens den bette Pige fryser ihjel,« vilde han dog høre det om igen. — Men Eventyret om Fjeren og de fem Høns var og blev for ham dog det bedste.

»Ham — Andersen — er en stor Mand,« sagde han en Aften, »mon han ryger Tobak?«

»Han er død for ti Aar siden, Far,« sagde Minna.

»Naah! — Ja, nu kan A ogsaa nok huske det,« sagde Glavind, »for ellers ku' A nok li' at forære ham min gæveste Pibe, den, som Kongen har ejet, for hans Bøger er mere værd end æ' Bibel, for den er da fuld af Løwn, saavidt A har læst.«

Da jeg nu ytrede, at Bibelen lige saa lidt som Eventyrene maatte tages bogstaveligt, da den kun skulde tjene som en Ramme om guddommelige, aandelige Værdier, sagde han: »Det vil A tænke over.«

Denne Samtale førte til, at jeg læste for ham »Arternes Oprindelse«, for mig et Klenodie, jeg nylig var kommet i Besiddelse af gennem en Søster. — Den laa over Kvindernes Horisont, men er aldrig blevet forstaaet bedre eller modtaget med mere glødende Iver end af Laust Glavind. »Ja, det er noget, Een kan forstaa,« sagde han, »at saadan er det gaaet til.« — Men det mærkelige var, at han ligesom jeg selv netop heri saa et Bevis for en almægtig Guds Ledelse i alle Ting. — »Ja, det der, det kan A tro,« sagde Glavind, »men ikke det, med de syv Daw' og æ Æbletræ.«

»Nej,« sagde jeg, »de syv Dage er jo lige saa mange Jordperioder paa lige saa mange Millioner Aar — og Fortællingen om Slangen og Eva og Æblet er jo aldeles billedlig. Intet Billede er f. Eks. skønnere, end at saa nær staar Kvinden Manden, at hun er taget fra hans venstre Side — fra Hjertesiden.«

Naar vi talte om disse Emner, kunde Glavinds Ansigtstryk ændres. Han var ingenlunde Ateist, men snarest paa sin Maade religiøst indstillet, og det var ud derfra, at Præsterne og den

officielle Kristendom gennem meget opsamlet Bitterhed og Mistro til alt det gode og sande i Livet var blevet ham imod. »Det er kun Levebrød altsammen,« sagde han, »Jesus slæbede med sit Kors paa Ryggen, men Præsterne bærer deres i Guld paa Brystet.«

Han havde en egen kynisk, men for Almuen rammende og illustrerende Maade at udtrykke alt paa. »Det er bandern-en-o Løgn« var et af hans Fyndspog, »at Gud laver Konger, Præster og Stude, for det er kun Menneskene selv, der gør det.«

IV. Hvad Glavind fortalte om sin Barndom.

1) *Hvorledes han fik Ry som Troldmand.*

Glavind havde en udpræget Orden i alt, hvad han foretog sig. Kvindfolkene kunde være de bedste, sagde han ofte, hvis det ikke var deres »Knewer« og deres Uorden — og Tidsberegning har de nu slet ingen af. — Naar jeg stillede om Aftenen, præcis paa Slaget otte skulde det være, anviste han mig først en bestemt Pibe og udvalgte sig selv én; de hængte alle, udelukkende vældige Merskumspiber, velstoppede i to Rækker paa Væggen. Derefter tog vi Plads i en magelig Stol paa hver sin Side af et lille Bord, hvorpaa stod et Stearinlys og smukt lavede Fidibusser til at tænde Piberne med. Tobakken var den bedste hollandske Kanaster, ligesom Toddyerne foran os blev brygget af den fineste hollandske Genever med Sct. Croixsukker i, først en hel og saa Kl. halvti en halv, aldrig mere — og aldrig mindre, thi Glavind var en yderst ædruelig Mand. Jeg kunde slet ikke forestille mig den Mand beruset, men han elskede et lille Glas udsøgt Spiritus, nydt til Maade i Hjemmet; derfor kunde ingen faa ham til at drikke noget paa Værtshuse, fordi han fandt deres Kaffepunche og Teknægte at være af for daarligt Bryg. At drikke sig fuld kaldte han altid: »at købe sig et Svinehoved«.

»A foragter ikke min Bror Wolle«, sagde han, »fordi han er Fattiglem, — men saa længe han er en Drukkenbolt, vil A ikke se ham«.

»Det første, A kan huske«, begyndte Glavind en Aften, »havde mine Forældre en Stue hos min Morbror Thomas, der havde et Sted i Vind, men siden strandede de i Vind Fattighus, saa dér er A opdraget, hvis man da kan snakke om Opdragelse, for en Del af Tiden drog vi Knægte langt omkring med vores Mor — og Graa-Gret' og hendes Dreng var mere kendt, end de var afholdt. Graa-Gret' var ikke nogen skidt Kvind', som

Folk vilde ha' det til. Det siger A ikke, fordi hun var min Mor, — men A kender bedst, hvorledes hun kunde lide og døje for alle vi Unger.

Men mest taknemmelig er A min Mor, fordi hun fandt ud en anden Far til mig, — hun maa jo ha' undt mig bedst. Min Stedfar var for Resten en sølle, skikkelig een. Kun een Gang mindes A, han lod min Mor høre for, at hun havde ruget fremmed' Kok' deres Æg ud. Mig lod han aldrig høre for det, men A vidste allerede fra bette af, at det var mig, han mente. Da Wolle en Gang begyndte med det samme, lod A ham forstaa, at det var re'li nok, hvorfor A osse var hans og de andre Søkendes Overmand, baade med Næver og Forstand. Men det vidste Wolle nok i Forvejen, derfor kom vi godt ud af det, selv om han av og til maatte ha' en bette Kurancer.

Min Stedfars Slægt hørte vistnok halvt om halvt til »Folket«, endda hans Forældre havde noget Knassel Ejendom i Hjerm, omtrent af samme Slags som min Mors Forældres i Vind. Meget fattigt har det været i begge Hjem, saa Graa-Gret' har vel ikke været regnet for stort mere end min Stedfars Ganning.

Hvor vi Knægte kom frem med vores Mor, naar vi var paa Vandring, kunde Folk godt se, te A var af en anden Tegning. — A har aldrig tiggert, endda A er blevet straffet for Tiggeri. Det behøvede A ikke, for A har haft min egen Vej, saa det var mig, der fik mest, endda A ikke bad om noget. — A havde mange Maader, lis'som nu Folk var rige og fattige eller kloge og dumme til. Men saadan noget kan ikke beskrives, for det lyder aldrig ens. Men saa er der andre Ting, der næsten gælder fast: hvis A f. Eks., da A blev ældre, kaldte en Person til Side og sagde: A har set, hvad du gaar og spekulerer og tænker paa bestandig, — men A har osse set, te' nu vil det snart gaa i Opfyldels' — saa kunde A jo sige det paa en saadan Maade, at det faldt i Bund og blev troet. — — For ser du, den Tale passer altid og paa alle, — læg dig det bag Øret! — — Hos Bønderne var der tiest en gammel Aftægtsmand eller -Kone, de gik og haabede paa skulde dø, — eller en Arv i Vente, — eller et Giftermaal, de endelig maatte ha' i Stand, eller en Søn, der aldrig blev født — — om ikke andet, saa om det vilde vise sig, at en gæv Hoppe var med Føl. Ja, der var altid Ønsker nok, der var værd at betale med en Ost eller et Faarelaar for den gode Forudsigelse.

Derfor — A har aldrig brugt at spaa eller læs' i Haand, — al den Slags Ting, der passer for Spaakællinger med deres Kort

og Kaffebrums — eller for kloge Mænd med deres Læsen og deres Sludder. Næ — naar A havde en Person afsides og Haand i Haand og Øw i Øw (Øje i Øje), saa kunde A sige en Ting, saa det faldt saa'en i Bund, saa det osse gik i Opfyldels', for der er det ved det, at Folk selv hjælper til, naar de tror paa det.

Hvisker A til en Mand: A er snart halvked af og bebude dig det, men du vil dø inden Mikkelsdag, saa kan Een ogsaa være halvsikker paa, at han dør, fordi næsten alle Mennesker er overtroiske, endda de ikke selv véd det. — I dette Tilfælde vilde det være Skræk, der virkede, men det kan lige saa tit være noget godt, der saaledes beforders gennem Overtroen, — derfor har alle disse her Profeter profeteret sandt — og derfor kunde Jesus helbrede, for det er Troen, det kommer an paa — og saa den Kraft, der kan udgaa fra de Mennesker, der har faaet mere end andre.

Ja, se her er vi ved det, for det er det, der gør det. Derfor maa man ikke glemme, at den Skilling, der ærer os, er bedre end den, der nærer os, det har A forstaaet allerede fra Dreng. — Naar Folk bare tror, at man kan hekse og gøre Mirakler, saa kan man ogsaa gøre det. Men den Tro maa man selv sørge for at befæste.

A saa en Dag vores Nabo komme slæbende forbi med en fyldt Kurv fra Købmanden, den var saa fuld, at han tabte en Pakke oven af den, men det saa han ikke. — Nu kunde A ha' raabt ham an eller taget Pakken, men det gjorde A ikke. A løb udenom og kom vesten til hans Gaard, hvor A gik ind, som A lod, for at købe et Par Duer.

Han stod endnu og ledte rundt i Kurven efter Pakken. — »Næi, den er væk«, sagde han, »saa maa A jo ha' tabt den, hvis den ikke er glemt i Butikken«.

»Nu skal A se efter, hvor den er«, sagde A og holdt Haanden for Øjnene. — »Ja, se dér ligger den jo i den søndre Vejgrøft tæt ved mi' Hjemmen«.

Først lo Folkene af mig, men lod dog Sønnen løbe af Sted for at se efter — og ganske rigtigt, tyve Minutter efter var han der med den tabte Pakke. — Et Par Dage efter vidste man i hele Sognet, at Graa-Gret's Laust var synsk.

Var der en eller anden, der kunde spørge, om A ikke muligt var gaaet forbi og havde set Pakken, behøvede A bare at svare: For det første kom A vesten fra, A havde været ude omkring for at købe et Par Duer, — og for det andet, hvis A havde fun-

det Pakken, saa havde A da ikke været saa taabelig at levere den fra mig igen.

Se, det kunde Folk forstaa — og saa var mit Ry befæstet, for de tænkte naturligvis ikke saa langt, at hvis A var synsk og kunde se Pakken, saa kunde A bare ha' tiet stille med det og saa gaaet hen og taget den. — Men man kan aldrig regne nok med Folks Dumhed — og se det er nu det allervigtigste for at blive Mirakkelmand.

En Maanedes Tid efter, da mit Ry var allerbedst i Grøde, var A ovre i Nabogaarden og hjalp til med at vande Hestene. Da tabte Manden ved at bøje sig ud over Brøndkarmen sin Pibe, som han troede, ned i Brønden. Men A saa jo, te' den faldt mellem nogle Brændenælder, der voksede i Hjørnet af Karmen nede paa Stensætningen. Saa siger æ' Mand, den samme, som havde tabt Pakken: »Det var endda skammeligt, for den Pibe var saa gæv for mig«. — »A ka' jo godt skaf' dig den op igen«, siger A saa, »men det er jo ikke hel fri for Synd«. — »Du ka' blæs', ka' du«, sagde Manden. — Men da stod A med Piben under min Bluse.«

Derefter bøjede Laust sig mumlende ud over Brøndkarmen. »Han blev saa sær ved det og helt hvid i Ansigtet«, fortalte Glavind, men i Forbindelse med Pakken blev det fra nu af fastslaaet i Sognet, at Drengen Laust havde Maskepi med overnaturlige Kræfter. — Naar Manden siden fortalte Historien om Piben, tilføjede han altid: »Men det mest Mirakkels var, at den var helt tør, da Laust læste den op af Brønden. A tør gør' min Saligheds Ed paa, at der ikke var saa meget som en Drip Vand paa«. — — Det er her interessant at se, at selve Beviset for, at Piben ikke kunde have været i Vandet, netop tjente til at stadfæste det modsatte, noget, der ofte gaar igen i Overtroens Historie.

2) Oplevelser som Studedriver.

»A var kun tretten Aar«, begyndte Glavind en Aften sin Beretning, »da A første Gang kom med som Studedriver til det Slesvigske. A havde været i Holstebro for at sælge nogle Lammeskind, som Folk havde betroet mig mod at betale, naar A kom tilbage igen; det var jo kun Kredit fra den ene Dag til den anden. Der kommer saa med Skive Landevej igennem Holstebro en Flok Stude paa over hundrede Høveder. — Da A havde faaet mine Lammeskind solgt, indhenter A jo den paa Drift sønder

efter. Ejeren kørte bagefter, og paa Vognbunden laa en Driver, der, lige før A kom til, var blevet stukket halvt ihjel af en mandolm Stud. Ejeren, der var fra Salling, vilde jo ikke saa gerne vende og køre tilbage til Holstebro, saa da en af Driverne fortalte, at der fra næste Kro ikke var saa langt til Vorgod, hvor der boede en klog Mand, der var endnu skrapmere end Doktoren i Holstebro, besluttede han at lægge den Tilskadekomme af dér. — Men til mig sagde han: »Nu staar A og mangler en Driver. Kan din Kløer ikke følge med og gøre det ud for en saadan?« — A var hurtigt besluttet. Men her fik A min første Patient, der laa og blødte paa noget Halm i Vognbunden. Sallingboen vidste hverken ud eller ind, men saa siger A: »Der ligger noget Lærred paa Bleg udenfor den Gaard derhenne. Køb et Stykke af det, saa vil A forbinde Karlen«.

»Er din Hvalp kendt med saadan noget — eller vil du bare gør' dig vigtig?« sagde Sallingboen nok saa studsigt. »Nej, det er A ikke«, sagde A, »men A tror, te' A ka' gør'et. Men det tror I andre jo ikke, for saa havde I vel nok hittet paa at faa fat i et Stykke af det Lærred — og æ' Ka'l maa jo da forbindes og det straks, det kan jo da enhver se«, sagde A.

»Det er Fandens te Knewer, der sidder paa den Knægt«, sagde Sallingboen, men mi'sjæl om A ikke tror, at han kan gør'et«. »Løb du nu over i Gaarden dér og faa fat i en Spand Vand«, sagde A til den ene af Driverne, »A selv render over og skærer en passende Stykke af Lærredet, der ligger dér — og imens vil vor Husbond saa gaa ind i Gaarden og ordne det med æ' Lærred, for her gælder det jo et Menneskeliv. Karlen bløder jo, saa det drypper ned paa Vejen«.

Siden fik A Tøjet af ham og fik ham vasket og forbundet, saa'en som A nu bedst ku' tyk'et skuld' være — — og det gik endda helt nemt for mig. Hornet var gaaet ind i det højre Bryst — og hva' Skade det dér havde gjort, havde A jo den Gang ingen Vid om. Men A fik æ' Sallingbo til at leje Gaardmanden til at køre Karlen til Holstebro til Doktor, for den kloge Mand i Vorgod havde A ingen Tro til, for A har aldrig troet paa kloge Mænd — undtagen paa mig selv. Naar galt skal være, saa hellere Lægerne, for mellem dem er der da een og anden, der duer, men kun, hvis han lis'som A er født med det, for det er en Ting, der aldrig kan læres.

Men æ' Doktor i Holstebro skulde ha' sagt, te' han knapt kunde tro, det var en Knægt, der havde forbundet ham, for det

kunde umuligt være gjort bedre — og hvis han ikke var blevet udvasket og forbundet, havde det kostet hans Liv.

Men fra den Dag kunde A aldrig se nogen, der havde Saar eller andre Daarligheder, uden A tilbød at kurére dem — og det lykkedes mig næsten altid, men det forstaaer sig, det var jo først, da A blev voksen, A begyndte at gøre et Levebrød ud af det. — Men paa de her Driverture var der altid mange at hjælpe. Der var tit Slagsmaal baade ved Kroerne og paa Markederne i Tønder og Husum, — ja, det kunde ogsaa træffe, vi kom helt ned til Itzeho. Saa var der sølle Ben og Fødder og daarlige Maver, — men dem kunde A nu altid kurére, for naar A gav dem nogle Piller, A selv trilled sammen, og sagde, at mens de tog dem, maatte de holde op med at drikke Brændevin, saa blev de uvægerligen raske.

Ved den første Kro, vi laa over, rendte A om Natten flere Mil frem og tilbage til Vind Fattighus for at fortælle mine Forældre, at A nu var blevet Driver, og saa for at give dem Pengene for Skindene, men dem havde min sølle Mor nok brugt nogen af, for der var ikke Mad i Huset den Nat, A kom hjem. — Men det maatte A jo altid høre for siden.

Det var ellers et lystigt Liv at være Driver for hvem, der var sin egen Væрге. Men der var en anden sølle Knægt, endda et Par Aar ældre end A, og han havde det ikke godt, for han maatte springe for dem alle sammen. — Med Husbonden var vi fem. Men Fordriveren Just, det var saa meget en onskabsfuld Slog — og han havde jo mest at sige efter Manden selv. Han var naturligvis straks ude efter mig, endda han havde faaet lis'som lidt Respekt for mig, da han saa, A forbandt Karlen.

Men A var jævnt træt den første Dag ved det, A havde løbet saa mange Mil om Natten, og da høged' han flere Gange efter mig med Driverpisken, naar A ikke var let nok i Sokkerne, men den Dag blev det kun ved hans Høgen. — Men næste Dag, da vi drev over Skjern Bro, slog han til; saa gik A lige op til ham, saa ham ind i Øjnene og sagde: »Du skulde ikke prøve paa at gøre det een Gang til, for saa vil *det* møde dig paa Vejen, der gør, te' du ikke kommer til at gaa over denne her Bro een Gang til«. — »Vil saa'en ussel Mjæt' true mig«, sa'de han. »Det er ikke mig selv — eller mine Kræfter, A sigter til«, sagde A, »men A taler her om min Mester, som hjælper mig med al Ting. Desuden — saa kan du vel have nok at tænke paa, for din Kone har barslet i Nat — og hvordan med Studen, du solgte i Husum?«

Se, A havde jo ligget og luret, inden de andre faldt i Søvn, før A stak af til Vind. Det var oppe paa Høstænget — og dér havde A hørt, hvad han og en anden Driver laa og hviskede om, for A kan se i Mørke som en Ravn — og høre gennem flere Vægge. Just beklagede sig over, te' han maatte af Sted fra hans Hjemmen, netop som hans Kone ventede sig hver Dag — og tilsidst hviskede de noget om en Stud, de havde angivet som stjaalen om Natten fra Markedspladsen i Husum. — Det er jo nu en Ting, der hænder saa tit, men denne her Stud havde de nok selv solgt og delt Pengene — og det laa de nu og grinnede saa smaat af uden Anelse om, at nogen kunde høre deres Hvirken, og det kom da heller ikke et Øjeblik i Just's Tanker, at A havde faaet min Viden paa naturlig Maade. Han saa kun skummelt til mig — og siden kunde A gaa i Fred, for noget af en skarvorn Knægt var A osse, saa inden A kom til Husum, havde A lavet saa mange Kunster med dem allesammen, at de var sikre paa, at ham, A kaldt' min Mester, var Fanden selv — og ingen af dem skulde have noget af at støde an i det Kompagniskab. Om det saa var Husbond, var han ikke helt dristig ved mig, men han kunde godt lide mig — og A kom osse til at holde saa meget af ham, at A kun ønsked' i et og alt at gøre ham til Maade.

3) *Studedriver-Forhold.*

Fra Skjern drev vi over Brosbøl, Lyne, Stabæk og Sækbæk til Varde og derfra over Ølufvad Kro, Gredstedbro og Ribe. Baade Dyr og Mennesker fik en ualmindelig god Forplejning. Manden selv kom jo altid i Seng i Kroerne, og Driverne skiftedes til at sove med et Dækken over sig paa Høstængerne. Men vi Knægte maatte for det meste nøjes med at stikke os ned ved en Studemave med et Dækken over os — og dér laa vi for Resten baade varmt og godt, og der skulde jo altid være Vagt ved Studene om Natten, for de kunde godt komme i Tanker om at rejse sig midnats og æde og saa igen lægge sig og tygge Drøv, til Solen kom. — Hvert Par Stude fik to Lispund Hø, som altid var at faa til Købs i Kroerne. A kan huske, det kostede 16 Skilling Lispundet. — Der kunde tit ligge Drift ved Drift ved Kroerne langt ud i Heden, og da var der jo en svær Tummel af alle de mange Drivere, for somme af dem var nogle ringe Folk, og fordrukne var de næsten hver og een.

A tjent' mig tit en Fire-Skilling for at forbinde en Finger eller en Prik af en Kniv efter et bette Slagsmaal. A havde jo

faaet lidt Ry — og Husbond havde givet mig, hvad Lærred der var blevet tilovers. A brugte varm Studemaag til Omslag, og det kan A ordinere den Dag i Dag, for der er ingen Ting, der er bedre.

Alle de her Drivere var desuden saa overtroiske, at de troede alt, hvad man fortalte dem. Vi gjorde tit Ild op om Aftenen, for der var jo Lyng og Tørv nok. Saa blev der jo fortalt, — og de troede baade paa hovedløse Heste og Spøgelse og Trolde, — og de fleste af de gamle Kanutter, der var mest fordrukne, havde tit haft Besøg af æ' Dævl' paa Høstængerne i Kroerne — og de havde ikke alene set ham, men ogsaa snakket med ham.

Men naar A saa tog fat at fortælle, saa blev deres Haar stinne, og de krøb tættere til Ilden, for der var ingen Maade med alle de Løgne, A kunde hitte paa som Knægt. A digtet op, te' A havde siddet bag paa min Mors Kisteskaft, naar hun red til Bloksbjerg, og saa maled' A jo Festen med dem Slemme saadan af, te 'de gamle Karle krøb tættere til Ilden.

Paa den Rejse lærte A, hvor taabelige Mennesker er — og hvordan man skal ta' dem.

Da Studene blev solgt, fik vi alle Tærepenge til Hjemreisen — og nu var det om at faa Træskoene i Haanden og komme til Løben Nord ud, for jo hurtigere det gik, des mindre Penge brugte Een jo — og A drev det til i et Døgn at løbe ti Mil.

Paa den næste Tur fik vi først solgt Studene i Husum, da der havde været daarligt Marked i Tønder, og endda blev der 30 af de bedste tilbage, som Husbond ikke blev budt nok for. Saa lod han de voksne Drivere drage hjem, men tog mig og den anden Dreng med til Itzehø. Der fyrede han straks min Kammerat, men beholdt mig til at passe Studene paa Markedspladsen. Ved Siden af os laa der en Mand fra Vinding (Nabosognet til Vind), han havde ogsaa en halv Snes Stude, der var saa gode, at de ikke havde naaet Pris nok i Husum. En Nat kom der en Omlusker og fik en Stud lusket med sig, men A gik efter og saa, den blev staldet ind i et bette Hus sønden for Byen. Der var jo nok Natvægtere paa Markedspladsen, men de sov tit deres Rus ud paa Gulvet i det Telt, hvor de havde gjort deres sidste Besøg, og Markedspladsen laa jo udenfor Byen op til Landevejen, saa i en mørk Nat var der ikke saa meget at risikere, og det var jo ikke en Landsmand, der blev bestjaalet, men bare »en dumme Däne«. Næste Dag gik denne her Mand fra Vinding jo og lyste efter sin Stud, og da den ikke blev fundet paa

Markedspladsen, gik han til Politiet, men de havde ingen Stud set. Manden var, som enhver kan tænke, ilde tilfreds.

Saa siger A til ham: »A kunde maaske hjælpe dig til at finde din Stud. — Laan mig din Lue«. Saa siger han til mig: »Hvad vil saadan en visnæset Knægt med den?« — Saa ser A ham ind i hans Øjne og siger: »Jesus var kun tolv Aar, da han lærte i Templet. Mig kan det jo være lige eet, men det kan vel ikke skade dig at laane mig din Lue«.«

Jeg mindes, at jeg her spurgte Glavind, om han havde læst Bibelhistorie, og hertil svarede han: »A har aldrig set en Bibelhistorie, men min Mor har arvet en Bibel, og den har A læst mere end een Gang igennem, for A kunde læse rent, da A var otte Aar, hvad A osse kunde takke min Mor for. Men Bibelen var den eneste Bog, A havde læst, for vi havde ingen andre i Huset.

Saa rækker æ Mand mig jo sin Lue. — Da A havde kigget lidt i den, siger A: »Det er nok en broget Stud?« — »Ja, det var det jo da«. — Saa siger A: »Hvis du vil gaa med mig, saa skal A vise dig din Stud«. — Og saa gik han jo med mig denne her halve Mils Vej udenfor til Hytten, hvor Studen stod i en Sojhus ved Siden af en Runsel Hytte. Den stod i Baas sammen med en radmager Ko. Manden var ikke hjemme, men Konen, der stod med en Rewl smaa Rollinger omkring sig, var ikke klogere, end hun stak i at græde, for hun vidste jo godt nok, at Studen var stjaalet.

A tø't, det hele kunde noget nær ligne min Mor derhjemme i Fattighuset med hendes Unger. — Saa siger A til æ' Mand: »Nu har A skaffet dig din Stud, nu maa du til Gengæld love mig ikke at melde Konen«, og det gik æ' Mand ind paa, og saa gav han endda mig en Daler og oven i Købet hver af Ungerne et Par Skilling.

Men da denne her Mand kom hjem, kom det osse ud i Vinding, at æ' Knægt fra Vind Fattighus kunde mere end sit Fædervor. — Men det vidste de jo allerede hjemme i Vind.

Da min Husbond havde faaet sine Stude solgt, gjorde han Afregning med mig og gav mig tillige et Sæt nyt Tøj og et Par Lædersko. — Det kan nok være, te' A sprang let hjem igennem Jylland, og da A kom hjem til Vind Fattighus, kunde A lægge ni Daler paa Bordet. Det var vist flere Penge, end der nogen-sinde havde været i det Hus — og heller aldrig har det set større Glæde, for A havde jo en bette Ting med mig hjem til

hver især, det forstaaer sig. — Ja, A var vel nok Storkarl i de Dage.

4) Konfirmationsforberedelse.

A gjorde to Ture til, inden Vinteren kom. Men saa om Vinteren var det igen Smalhans i Fattighuset, for min Far var sygelig, og Wolle duede kun til at tigge, og det blev heller ikke til stort, for der var ingen, der kunde lide hans Væsen, og han var altid saa fræk, hvor han kom ind. Mor kunde ikke mere drage i Landet, for hun havde nok at gøre med de mange Unger, der var yngre end A. Saa var det kun mig, det stod paa, og A købte saa for, hvad der var tilovers af min Driverløn: Traad, Hægter og alle Slags Naale og andet Smaakram, som A drog i Landet med og solgte. A havde svært nemt ved at faa Folk til at købe, ogsaa fordi saa mange vidste, hvem æ' Dreng Laust fra Vind Fattighus var.

Men saa kom der Vanskelighed fra en hel anden Kant. Det var Præsten, der lyste efter mig, te' A skulde stille og blive konfirmeret, ellers blev A anmeldt for Øvrigheden for Omløberi og Løsgænger. — Saa meldte A mig selv hos Sognefogeden og forklarede, te' A arbejdede hos Bønderne baade i Høst og Slet og al den Tid, der kunde blive mellem Driverrejserne, for de store Markeder i Tønder og Husum holdtes jo kun Foraar og Efteraar. — A var aldrig nogen Dag ledig, dertil var Familien, A havde at forsørge, for stor; kun om Vinteren, naar der ingen Arbejde var at faa paa Gaardene, gik A ud med min Kramkiste. — »Jamen, det var ulovligt«, sagde Sognefogeden, »og det var ogsaa ulovligt at gaa omkring uden at være konfirmeret«.

A gik saa til Præsten og spurgte, om det var tvungent, at A skulde konfirmeres, for A havde saa daarlig Tid, for hvis A skulde sidde hjemme og læse Lektier, var det kun min Mor, der kunde tjene noget ved at sælge Revling-Limer i Holstebro — og det blev ikke til saa stort, da hun kun fik fire Skilling for Stykket, og de var svære baade at plukke sammen til og lave.

»Naturligvis er det i Følge Loven nødvendigt, du bliver konfirmeret«, svarede Præsten. »Ja, for A har ingen Ting kunnet finde om det i Bibelen«, siger A saa. — »Har du læst Bibelen?« spurgte Præsten. — Ja, det havde A jo da. — »Men saa har du ikke forstaaet, hvad der staar i det nye Testamente om det«. — Men saa tog A en Daler op og lagde paa Bordet foran ham og sagde: »Hvis Præsten vil vise mig det Sted, vil A gi' Dem

en Daler«. — Men da fik A en rigtig Kæv'op (Ørefigen). »Din frække, næsvis Knægt«, sagde han, »det er nok bedst, vi faar Sognefogeden til at undersøge, om det gaar rigtigt til, at du løber rundt med saa mange Penge«. — »Kalder De det mange Penge«, sagde A og lagde en Daler op ved Siden af den anden, »da er der da flere, hvor den kom fra«. — »Det er der min'sæl osse her«, sagde Præsten og gav mig en Kæv'op til, der sank endnu bedre i Bund end den første — og dermed var den Audiens forbi. — — Men fra nu af var Præsten altid paa Nakken af mig — og det blev min Ulykke; først fik han mig meldt til Myn-dighederne, og naar de saa bad om mit Skudsmaal, malede han mig af som en rigtig Skideknægt.

Endda var han ikke ond, for han hjalp af og til min Mor. Det var kun min egen Taabelighed, te' A først var næsvis mod ham og drillede ham, da A gik til Præst. — En Morgen syede A en Rad Knapper til i min Trøje og stillede det saadan an, at det saa ud, som om den var toradet. Hos Præsten bad A saa om Forlov til at gaa ud — og saa tog A Knapperne af. Men da A kom ind igen, saa jo først een og saa en anden, at nu var min Trøje kun enradet. — Tilsidst spurgte Præsten, hvad de sad og hviskede om, og en af Drengene sagde: »Laust er slem til aa' hekse«. — Præsten undersøgte mig nu nøje og sagde tilsidst: »Der har aldrig været mere end een Rad, I maa tage fejl, Børn, ikke sandt, Laust?«

»Jo, sagde A, »det er sand nok, for det er kun mig, der har hwerret Syn, saa de saa dobbelt«.

»Det er Løgn, din grimme Dreng, sagde Præsten. Men da han ikke kunde forklare de andre, hvordan det var gaaet til, blev de jo i den Tro, der passede til min Forklaring. — Og saa'en er det, — de Folk, der er for dumme til at tro Sandheden, har lettest ved at tro Løgnerne, derfor er det altid de bedste Levebrød, dem der er mest Løgn ved.

Saa en anden Gang var der en bette Pige, der viste os et stort rødt Æble, som hun saa puttede i Lommen. — Siden var det jo væk, og da det var sjældent at se saadant et pænt Æble ude i Hedeegnene, stak hun i at græde. Præsten saa straks hen paa mig, endda A sad langt fra Pigen. Men A havde ikke det bedste Ord paa mig, for Børnene havde jo set, A kunde lave alle de Tryllekunster efter, der blev lavet paa Markederne, som A altid besøgte med min Kramkiste. — Een Gang rejste A en Maa-ned med een, de kaldte »Tryllekongen«, det var en Tysker, hos

ham blev A udlært, efter hvad han selv sagde. Men en Morgen laa han død i vores Vogn, helt blaa i Hovedet af Drik. — Naa, men æ' Præst kaldte mig jo op til sig for at undersøge mig om dette her Æble, men det var jo ikke hos mig — og som A osse sagde: »Det maa jo da være en skide Mennesk', der vil stæl' en Æble fra en bette Pige, — hvem mon endda, der kan være saa simpel?« — og saa saa A jo rundt paa de andre og gik bedrøvet hen paa min Plads. — Men et Tag efter, da Præsten tog sit Lommetørklæde op for at snyde sin Næse, trillede Æblet jo hen ad Gulvet, og saa blev der jo en grow Skranni. — Men aldrig har A set nogen blive saa hwerre gal som den Præst; han raabte, at hvis A ikke straks bekendte, det var mig, der havde gjort det, saa skulde A faa den værste Livning Hug. — Det tø't A, der kunde være Mening i, og saa sagde A: »Som enhver kan bevidne, har A ikke haft fat i Æblet. — Men A vil gerne tilstaa og slet ikke søge at benægte, te' A har siddet og lavet noget Hekseri, men det var kun ment saadan lidt i Spøg«.

»Det var en vanhellig Spøg«, sagde æ' Præst, »og at du kan hekse, det er Løgn«. — Men det nyttede ikke, hvad han sagde, for det troede Børnene nu alligevel, saa det blev snart spredt ud over flere Kirkesogne.

Siden sagde Præsten helt venligt til mig: »Enten bliver du et godt Menneske, Laust — eller ogsaa ender du i Tugthuset, et af to«.

Ret fik han jo paa begge Maader, for et godt Menneske mener A selv, A er — og i Tugthuset har A jo da været, hvad han blev haardt medskyldig i. Men te' A blev der og dér kommer til at ende mine Dage, det var en fejl Spaadom.«

V. Glavinds Ungdom.

a) *I Konflikt med Øvrigheden.*

Da A var blevet konfirmeret i Foraaret 1825, tog A igen flere Ture til æ Sønden som Driver, een Gang ogsaa med Svin. Det er noget af det ledeste, En kan drive med, for de kan pludselig blive taabelige i Varmen, og naar de saa stikker af hver i sin Retning, er de aldrig til at vende igen eller faa Samling paa, — kun Gæssene er værre, naar de pludselig tager til Flugt og stikker til Himmels. Det kunde sommetid tage tre Uger og drive en Flok Gæs til Tønder. Gav man dem for meget at æde, blev de for tunge i det, men fik de for lidt, blev de for lette i det og tog til Flugt, saa det var slet ikke saa let at holde den rette Maade.

A trilled en Gang nogle Piller sammen, som A solgte til en Gaasehandler fra Thy, og de virkede saa godt, naar han blandede dem i Foderet, at han havde spurgt efter mig for at faa nogle flere.

Da Vinteren kom, maatte A jo igen ud med Kramkassen, og A var langt omkring og besøgte ogsaa alle Markeder, og enhver vilde købe af mig, saa A havde nemt ved at tjene Penge. Men saa spurgte A, te' Præsten havde anmeldt mig til Amtet for Løsgængereri. A tog saa hjem til Vind Fattighus for at give min Mor nogle Penge og gemme Resten af, hvad A ejede, og saa meldt A mig selv til Sognefogden, der sagde, at det var ikke med hans gode Vilje, for han syntes, A skulde have Lov til at ernære Familien.

Han tog mig saa til Ringkøbing, og der blev A idømt otte Dages Fængsel paa Vand og Brød for Løsgængereri. — Det var min første Straf, og da var A kun sytten Aar.

Straks efter A var kommen ud, gik A til Thy for at faa Hyre

som Driver igen med Stude til det holstenske, for æ Sallingbo, havde A spurgt, var død, og ham fra Vind havde altid kun en bette Drift, som han selv kunde drive sammen med sin Søn. A blev osse straks antaget i Thy, for min ny Husbond vidste fra æ Sallingbo, te' A var værd at have med. Han havde osse fortalt i sit Hjemmen om denne her Knægt fra Vind Fattighus — og i Thy var de mindst ligesaa overtroiske som hos os i Hardsyssel.

A kurered' der en Pige for Tandpine ved at se hende i Øjnene og give hende en god Kæv-op (Ørefigen). — Nu er Tandpinen helt henne, sagde A — og det var den osse, saa hun var helt glad for den Kæv-op.

Paa den Tur var der et Sted, hvor Studene tit blev taabelige om Natten, der gik jo Spøgelser, forstaar sig. Men A forstod jo, det var Vandet fra Øluf Mølle, der forskrækkede dem, naar det ud af Natten kunde træffe til at staa ud over Stibordet. Men saa var A oppe og gik ind imellem dem og snakket til dem — og saa lagde de sig straks efter igen. — Men Snakken gik jo, te' æ Dreng fra Vind havde Magt over Skidteriet — og noget kunde der jo være om det paa en ganske naturlig Maade, for det er ikke enhver, der forstaar at snakke saadan til Dyrene, at de bliver beroligede.

Men A kan gaa til en bidsk Hund i sin Lænke — og paa Gjellerup Marked tog A een Gang en løssluppen Tyr, der havde stukket sin Trækker ned, den var helt mandolm, — men den stod lissaa stille og lod sig klappe, endda den bæverrysted over hele Kroppen. — Det var der mere end tusind Mennesker, der saa. — Det er Laust Glavind, sagde de, det er æ Troldmand fra Holstebro, — for det var i mi' Velmagts Dage, og da kaldtes A ikke mere: Laust fra Vind Fattighus, endda Navnet er derfra, for det blev kaldt *Glavindshus*.

Da A kom hjem det Efteraar, var A Ejer af 40 Daler og ikke saa lidt Kram og to Merskumspiber. Pengene gemte A i et Hul, A fra oven havde skaaret i en Haanbaand (Hanebjælke) paa Loftet, og Krammet fik min Mor at opbevare, for A turde ikke gaa med det hele paa een Gang. A havde jo købt det for halv Pris sønden Aaen og smuglet det ind, — (Toldgrænsen var den Gang, som bekendt, ved Kongeaaen). Det er ingen Synd at smugle dér, fortsatte Glavind, det er ikke dem, der smugler, der skulde straffes, men dem, der raader Kongen til at splitte Landet ad. Men saadan er det jo med al Ting, og naar et ungt Menneske

bliver straffet som Løsgænger, fordi han tjener sit Brød paa en ærlig Maade, saa driver de ham jo kun til at ta' selv.

Men A fæsted mig nu til en Smed, hvor A baade skulde tærsk Korn og trække Bælgen. Men A fik kun nogle faa Dalere for Vinteren, fordi A hellere vilde ha' Fridage, saa A kunde gaa ud og handle. — Det her med Smeden var jo mest en Dækmantel, for de faa Rigsdalere, A kunde tjene hos ham, kunde A jo umuligt forsørge Familien i Vind Fattighus med.

Nu var mine Søskende jo godt nok ude at tjene om Sommeren, men de var hjemme om Vinteren, og min Far var nu saa ringe, at han ikke kunde vende sig selv i Sengen, saa min Mor havde nok at gøre med at passe ham og det Hele.

Henad Jul gik A ind om for at give min Mor nogle Penge, da tog A min Bror Wolle med mig til at bære — for tit kunde man ogsaa bytte sig til Faarelaar og andre Sager. A havde glædet mig til at holde en god Jul med dem derhjemme, men saa blev vi taget af Sognefogden i Rind og transporteret til Herning, — det var tre Dage før Jul. — Men A vidste jo, te' de vilde komme til at sulte derhjemme, — og saa kunde ingen Laase holde mig. — A vidste, te' det, Sognet gav dem, kunde hverken øde eller føde dem, saa allerede næste Dag var A paa Vej til Vind Fattighus. Men da A havde faaet ordnet, hvad A skulde, meldte A mig selv tilbage tre Dage efter for at holde Jul i Arresten.

Her sad A nu Maaned efter Maaned, for de vilde have mig til at bekende, te' A havde stjaalet Merskumspiberne og andre Sager. — A gav dem saa en Sludder for en Sladder, hvor A havde købt dem, for A havde jo smuglet dem ind over Grænsen — og bekendte A det, tog de jo Krammet, og desuden maatte A saa betale baade Bøde og Told. — Men det var ikke det værste af det, for saa vilde de jo naturligvis osse komme i Tanker om, at A nok havde mere Kram, og saa vilde Fattighuset blive undersøgt, saa A igen maatte staa paa bar Bund.

A var osse en Tur i Lemvig, hvor en Løgnhals, der var blevet gal paa mig for en Urhandel, havde beskyldt mig for Tyveri og for, at A stjal Urene, som A jo havde købt i Husum.

A kunde jo kun gi' dem nogen Løgne igen, — A var for Resten lige glad, hvad A sagde, endda A blev skældt ud for Tyv lige i Ansigtet. A tænkte saa, at det var bedst at gaa igen, og saa pillede A nogle Loftsbrædder væk og gik den Vej ud. — A var saa hjemme den næste Nat for at faa fat paa lidt Penge og Kram og stikke lidt Penge til min Mor. Næste Morgen gik

A saa øster ud, A havde da lidt Uldtøj og Strømper med mig. Men nogle Maaneder efter blev A anholdt i Aarhus og blev igen transporteret til Herning. Men der vilde A nu een Gang ikke være — og saa forsvandt A jo igen. A var osse nu hjem'om for at ordne Sagerne. Paa den Tid var min Stedfar død, saa nu kunde min Mor jo igen begynde at tjene lidt. — Men først paa Efteraaret blev A taget igen — og nu blev A beskyldt for alle de Tyverier og Indbrud, der var sket i Mellemtiden, og det var mig jo umuligt at forsvare mig heller forklare mig, for A turde jo ikke sige, hvor Krammet var kommet fra, og at A kunde tjene saa mange Penge, var der ingen, der vilde tro, for endda Politiet havde beholdt mine Merskumspiber og mit Kram baade her og der, tjente A saa gode Penge, at A hverken behøvede at tigge eller stjæle.

Nu sad A i Aarhus, til A fik min Dom, det var først i Januar 1831 og den lød paa et Aars Forbedringshusarbejde i Viborg. — Der sad A saa et Aar for at blive »forbedret«, men alt, hvad A nu tænkte efter, kunde A ikke synes, te' A var nogen særlig Forbryder, for det, A havde villet, var hele Tiden at hjælpe min stakkels Mor og mine Søskende — og A har fra Knægt af altid kun villet gøre godt imod Dyr og Mennesker. — Næ, A fik ingen Forbedring i Viborg, — A sad bare og blev ond paa Menneskene, men mest paa »de Store«, for A gik altid og tænkte og passede mig selv, og saa forstod A, at det ikke var fra neden, men fra oven, at det onde kom. — Men A lovede mig selv, at aldrig skulde de faa mig brækket ned.«

b) *Tugthuskandidat.*

Glavind var trods de 78 Aar og sin ru Skal meget stemningsbetonet, og naar han saaledes kom til at fortælle om Myndighedernes Uret mod ham, hang Minnas Øjne ved ham med den dybeste Medfølelse, hendes Far stod for hende som den klogeste og bedste af alle Mænd, der netop derfor var blevet Martyr; han var blevet hendes Religion.

Jeg selv vidste den Gang næsten ikke, hvad jeg skulde tænke, men i Dag mener jeg, at Laust Glavind næsten maatte være et Overmenneske, hvis han ikke med en Opdragelse, først som Omløber og siden i Fattighuset under sin Mor, Graa-Grets' Vejledning tilsidst havde benyttet sin fænomenale Fingerfærdighed og sine Taskenspillerevner til at tage fra andre, særligt naar dertil

kommer, at han de første Gange var uretfærdigt straffet. Næsten naturnødvendigt maatte han naa frem til det Ræsonnement, at naar han blev straffet uskyldigt, kunde han ligesaa godt stjæle. — At dette naturligvis er et yderst daarligt Ræsonnement, er noget ganske andet. — Hvad der hos mig kaster bedst Lys over Sagen, er det, at han med Iver og uforstilt Indignation talte om disse første Straffe, medens han ikke fordybede sig i dem, der fulgte efter. — Men jeg saa det kun som noget godt, at han ikke vilde, at Datteren maatte tiltro ham nogen lav eller daarlig Handling. Anderledes med hans Kone, men Datterens Tro paa ham var synligt blevet den største Værdi i hans Liv.

I Januar 1832 kom Glavind ud, men blev allerede arresteret igen en Maaned efter i Holstebro. Han forlod dér Arresten og vandrede Nord paa. Et Par Jernstænger havde han faaet løs, men i Folkemunde lød det, at han kunde gøre sig tynd og smutte igennem, om det saa var et Nøglehul, og mange var Fortællingerne om hans Mesterstykker, han gik baade gennem Vinduer, Loftter og Døre, som han altid kunde lukke op. Han fortalte mig, at de dumme Arrestforvarere som Regel rodede i hans Lommer i Stedet for at undersøge Tøjet under et, saa medens Arrestforvareren var i den ene Lomme, laa hans Sager i den anden eller ogsaa i Arrestforvarerens egen Lomme — og der laa det allerbedst, »for A skulde jo nok passe paa og faa det samlet til mig igen, inden han skrævede ud af Cellen. Det var tit nogle afdankede Underofficerer, der ikke havde mer' Vid end til sig selv, men slaa, det vilde det Skidt, derfor har de gjort Fattigfolk meget ondt, for det var det eneste, de duede til«.

Om Foraaret blev Glavind atter arresteret i Hjørring og sendt til Holstebro, hvor han først i December Maaned fik sin endelige Dom: otte Maaneders Forbedringshus for at have tilbageholdt Hittegods og for Betleri.

For hvem, der véd, at Glavind ikke turde fortælle, hvorfra han havde sit Kram, er det forstaaeligt, at han opgav det som »Hittegods«, »og at A skulde betle, er værre end toweligt«, sagde han selv leende, »for A kunde tjene en Mark meget hurtigere og nemmere, end A kunde be' om en Skilling, og det var der endda større Straf for.«

»I Viborghus traf A sammen med en sølle Knægt paa min egen Alder, eller et Par Aar yngre end mig, som A havde kendt godt, da han var Dreng, vi var truffet sammen hvis-som-da, naar vi Drengene var paa Rejse med vor Mor. Han hed *Jørgen Kat*

og havde fulgt sine Forældre paa deres Ture, til de havnede i Rind Fattighus. Fa'ren, Kren Kat, var Natmand og Rakker, og Katfamilien var ellers kendt nok, Navnet havde de faaet, fordi man sagde, de stegte og aad de Katte og Hunde, de flaaede, naar der ikke var noget bedre for deres Gummer. — A havde kendt ham som en gæv Dreng og en god Kammerat. Men naturligvis maatte han heran, da hans Tid kom, for Herredsfogderne brød sig kun lidt om, hvad vi sagde, naar først en forædt Bonde havde klaget os an.

Men naar Sandheden skal siges, saa var vi heller ikke Guds gode Børn altid, for »Kæltringefolket«, som de yndede at kalde os, var saa længe blevet forfulgt, at de sommetid vendte Biddet til. Men den bedste Side ved dem var, at de holdt sammen som Kammerater, selv om de tiest ikke kunde forliges indbyrdes.

Da A mødtes med Jørgen Kat i Tugthuset (November 1832), sagde A til ham: A havde bandenr-o ikke troet, te' A skulde træffe Dig her, Jørgen, saa'en som Du forsvor, te' Du nogentid vilde stjæle.

»Det vilde A heller ikke, forklarede Jørgen, men da A saa blev arresteret og straffet for at ha' taget to Faarelaar, som en Mand skyldte mig, for at have vist ham milevidt paa Vej, saa blev A ligeglad. A tog godt nok sammen med min Kammerat Faarelaarene, der laa i hans Vogn, men det gjorde vi, fordi han var fuld og ikke vilde betale, hvad han havde lovet os, og vi »af Folket« (Kæltringe-, Tater- eller Natmandsfolket) havde jo ingen anden Ret, end den vi selv tog os. Dommeren bad mig holdt Kæft med min Løgn, og saa fik A 40 Dages Fængsel for de Faarelaar, som A mente, te' A kunde tilkomme det ene af.

Men et Par Aar efter fik A tre Aars Tugthus for Betleri og saa for nogle Pillerier, A ikke kunde slippe udenom. — Da A var færdig med det, var A snart ligeglad med al Ting, for A tyktes selv, te' nu var A blevet saa meget en skidt Menneske, saa nu gik det hele, som det bedst kunde, nu kunde de jo ta' mig for næsten ingen Ting. — Denne her Gang har A et Aar, fordi mit Pas var i Uorden, og saa fordi A slog nogen Ruder ind hos en Mand i Rindum, der nægtede mig Nattelogi i Kostalden.«

»Jørgen Kat er den eneste af »Folkene« A har brudt mig om,« sagde Glavind. »Endda vort Levnedsløb, til vi traf sammen der i Tugthuset, havde været saa nær den samme Elendighed, saa forstod han godt, te' A var gjort efter en anden Tegning, for A drak aldrig til Overmaal, og A øded aldrig min Tid med

Taabeligheder, og han havde aldrig set mig tigge, for det har A altid ment, der var ringere end at stjæle. Men A har kunnet faa mange Ting, baade af Mand- og Kvindfolk uden at bruge nogen af Delene, — og det var paa en Maade min Ulykke, for det vilde Øvrigheden ikke tro.

Naar A undta'r Jørgen Kat, har A altid holdt mig for god til at kendes ved nogen af Folket. Da vi skiltes, sagde Jørgen: »A har altid troet, Laust, te' Du vilde ende som en kendt og estimeret Mand, og naar Du nu bliver saa'en stillet, at Du kan række mig en Haand, saa glem mig ikke, for A vilde jo osse godt ud af det her Levned.« — Men det kom Jørgen aldrig, for han fik Straf efter Straf — og tilsidst blev han kagstrøget og dømt til strengt, livsvarigt Arbejde i Københavns Rasphus. Det var, saa vidt A husker, i Aaret 1837 og der sad han saa hans Liv ud i Lænker og under streng Bevogtning. Han blev kaldt Kat, endda han aldrig kunde have gjort nogen Kat Fortræd, for han var den bedste Menneske, A har kendt — og havde en Anden ikke været klogere, saa kunde det gaaet En lige saadan. Jørgen Kristensen Kat havde et godt Hjerte, men han brugte sin Forstand skidt — og det er altid kun det, der straffes.«

c) *Soldat i København.*

1834 blev Laust Glavind indkaldt til København som Soldat, hvad han havde glædet sig meget til, sikkert fordi Uniformen og Kokarden og det »at tjene Kongen« ligesom vilde gøre ham lige med andre. Hans Forældre og Søskende var blevet regnet til en Pariakaste, som han selv fra sin tidligste Barndom havde følt sig højt hævet over. En Pariakaste har intet Fædreland, — han vilde erhverve sig et, og skønt det hidtil kun var gaaet nedad, saa han som en Oprensning i det at komme til »at tjene Kongen«. Ja, han havde endogsaa tænkt sig, at han ved en mønsterværdig Opførsel kunde blive Befalingsmand. Men alt faldt saa ganske anderledes ud.

For det første oprørtes han efter eget Sigende over den brutale Maade, paa hvilken Underofficererne den Gang paa Exerцерpladsen torterede de stakkels Rekrutter. — For det andet har hele hans Natur reageret imod Tvang og Dressur. De brølende, bandende og fordrukne Underofficerer stod for ham som de mest foragtelige Mennesker, han endnu havde truffet paa, alt i alt nærede han kun det Ønske hurtigst muligt at komme bort fra

alt Soldatervæsen. Han selv havde det ikke særligt ondt, thi nogle Kammerater fra hans Hjemegn havde medbragt Rygtet om, at han var en Troldmand, hvad han hurtigt vidste at befæste ved daglige Smaakunster, saa selv de overtroiske Underofficerer kiggede forsigtigt efter ham, og ingen holdt af at gaa ham for nær.

Ogsaa Tilfældet kom ham her til Hjælp. Om en Sergent, der en Dag forlod Stuen efter at have været grov imod Glavind, sagde han: »Det skulde han ikke have gjort; ja, A mener da for hans egen Skyld.« I det samme lød der Raab ude paa Trappen, og ved Foden af den laa Sergenten, der i Faldet havde brækket et Ben.

»Det var da et mærkeligt Træf,« sagde jeg.

»Ja, hvorfor det?« lo Glavind, »den, der spaar ilde, spaar altid klogt, for der sker saa mange Ulykker, at det tit kommer til at passe, og det bliver husket til Spaamandens Ros, medens det, der ikke passer, gaar i Glemmebogen. — Men for Resten, saa skal der jo ske en Ulykke nu og da for ethvert Menneske — og hvis ikke, saa for en af deres Paarørende.

A blev ret en skidt Soldat — og det blev A med Vilje,« fortsatte Glavind, »og derfor var der vist ingen, der savnede mig, da A blev lagt ind paa Sygehuset. Doktoren paastod, A var »Simulant«, endda A havde en to-tre Sygdomme, det var første Gang, A hørte det Ord. — — Men siden har A kureret mange af den Slags, for de fleste Sygdomme er absolut kun Indbildning, det er nu *min* Erfaring gennem et langt Liv. — Saa sagde A een Dag til Lægen: De havde hel Ret, Herr Doktor, for det er kun Løgn med mine Sygdomme, — A fejler ingen Ting.« —

»Hvad! — Din frække Slubbert! — Straf skal Du faa!«

»Jamen, Herr Doktor. Det er først noget, der er gaaet op for mig efterhaanden, for A troede det selv lis'saa grangiveligen, da A kom ind. Men da saa Doktoren sagde, det ikke passede, saa kom A jo til at tvivle paa det, for hvad er en anden En andet end et Fæ ved Siden af en Doktor.«

»Hvad mon Du i Grunden er for en Gavtyv,« sagde Doktoren. — Og saa skrev han mig ud og sagde, at A skulde stille hos ham om Aftenen, for han vilde tale med mig.

Det gjorde A — og saa sad A et Par Timer hos ham og maatte fortælle ham al Ting om mit Levnedsløb fra Barn af — han skrev en hel Del op, A tror, det var mest det om Kæltringelivet paa Heden. Han var meget venlig imod mig.

»Saa Du vilde gerne være Soldat og blive i Tjenesten,« sagde han.

Ja, det vilde A, sagde A, indtil A saa, hvordan det Hele var. — Men nu kunde A da ikke tænke noget ringere, derfor har A osse fast bestemt, at A nu vil stikke af fra det.

»Er Du gal, Mand,« sagde han. »Forstaar Du ikke, at jeg som Militærlæge er nødt til at melde Dig for disse Ord.«

Jo, Herr Doktor, men det nytter jo ingen Ting, for naar A vil rende, saa render A jo alligevel. Saa grinede han og sagde: »Ja, saamænd. Men skrup nu af med Dig.«

Da A kom udenfor, vendte A om og gik tilbage igen og bankede paa.

»Hvad Satan kommer Du tilbage for?« sagde Lægen.

A tyktes, A vilde sige Tak, fordi Doktoren var saa venlig imod mig, forklarede A. — Da gav han mig Haanden til Farvel og trykkede min, idet han sagde: »Jeg tror, Du kunde blive et godt Menneske, Laust Kristensen Glavind.«

Saa gik A, men de Ord har A aldrig kunnet glemme. Men Dagen efter stak A af, og nu gik der flere Maaneder, før de igen fik fat paa mig.

— A havde i København benyttet Tiden til at faa min Mor til at sende til København til en Gæstgiver Klæder og Kram, som A havde købt i Slesvig, og som hun jo opbevarede. En Gæstgiver i Holstebro (om ham senere), var hende behjælpelig med at sende det. Der var ogsaa Penge til mig. A var den Gang Ejer af 300 Rigsdalere. — A var jo efterlyst overalt og hele Tiden, men A slap med nogle Fiskere over til Fyn og med nogen Kramfolk over til Jylland, hvor A nu begyndte som Hestehandler.

Paa Fyn havde de taget mig flere Gange, men A rendte fra dem hver Gang, hvor mange de saa satte til at passe paa mig.

Ogsaa i Jylland blev A genkendt, skønt A havde forandret en Del ved mit Udseende. Men da de vilde bringe mig til Skern, smuttede A fra dem.«

I Januar Maaned 1835 blev Glavind anholdt og blev som Desertør sendt tilbage til Regimentet i København, hvor der forestod en lang og vidtløftig Undersøgelse. Under hans Anholdelser har man frataget ham kostbare Ting. — Hvor havde han faaet dem fra? — Og hvorfra skrev de fine Klæder sig. At hans Mor havde opbevaret saa mange Penge for ham, var kun almindelig Tyveløgn. —

Han selv fortæller, at man ogsaa havde taget hans Penge fra ham, hvis han ikke i en Skov, hvor han var omringet, havde skjult dem i et gammelt Træ, hvor han senere hentede dem.

En Del Sølvsager blev fundet hos Glavind, og som man mente, var det samme, som var stjålet fra en Husmand i Ry. Skønt Glavind fastholdt, at han jo altid havde Sølvsager hos sig til at handle med, og at dette kun var tilfældig Lighed, lød Dommen paa »overbevist Tyveri«.

Jeg selv finder her for første Gang hans Uskyld ret tvivlsom, ogsaa fordi, at han den Aften, han fortalte dette, først sendte Datteren ind i Seng med den Motivering, at hun ikke saa rask ud, og nu var det jo ogsaa sent.

— Ogsaa til mig gik han let hen over det, hans Fortælling var ikke præget af den sædvanlige glødende Indignation. Muligt er han her, da han efter en Anholdelse var frataget Penge og Kram, blevet virkelig Tyv og Forbryder for første Gang. I hvert Tilfælde lød Krigsretsdommen, der faldt i Maj 1835, paa, at han skulde føres gennem Spidsrødderne af 200 Mand ti Gange i een Dag, hvad der vil sige, at den var værre end en Dødsdom, thi en Mand kunde ikke blive Menneske mere efter en saadan Behandling.

»A havde ikke mere Glæde end til mig selv, da A sad og ventede paa den Straf, men saa var det jo Lægen, der hjalp mig, ham A før har fortalt om. Nu var det ham, der fandt ud af, at A ikke var stærk nok til at kunne staa for den Behandling — og saa blev A indstillet til Benaadning, og Straffen ændret til 20 Dages Fængsel og 50 Slag Rotting, men det er jo kun Børneleg ved Siden af Spidsrod.«

Allerede samme Efteraar deserterede Glavind igen, men kun for nogle Dage efter at blive paagrebet og igen idømt Spidsrodsstraf, som Lægen atter fik forandret til 30 Dages Vand og Brød, — men samtidigt afskaffedes den barbariske Spidsrodsstraf, hvad denne fordomsfri og menneskeligt sindede Mand sikkert har haft sin store Andel i.

VI. Da Glavind holdt Bryllup.

Da Glavind endelig slap ud af Militærtjenesten, tog han atter hjem til Vind Fattighus, hvor hans Mor endnu boede sammen med sine Sønner, der nu var voksne og drev Haandværk, kun den ældste, *Wolle-Graa-Gret'*, som han kaldtes efter Mo'ren, vilde ingen Ting bestille andet end tige — og drikke. Døtrene var efter Forholdene blevet meget pænt gift.

Glavind medbragte fra København en ung Pige, *Kristine Pedersen*, med hvem han blev gift i Vind Kirke i Efteraaret 1837; han har da altsaa været 29 Aar gammel. Brylluppet stod i en Bondegaard, hvor der blev danset i Øverstestuen, der var mange Gæster, og maaske var det ikke uoverlagt, at Glavind var rundhaandet ved en saadan Lejlighed, naar den var vel-egnet til at befordre hans Ry — og det kunde siges dér.

Han underholdt imellem Dansene Gæsterne med forskellige Heksekunster, som man dog nærmest tog for »Taskenspilleri«, men da Nabokonen sagde: »Nu skal A hjem og malke mine Køer«, og Glavind hertil sagde: »Du kan jo laane en Spand af Konen, saa kan A malke dem for Dig her i Storstuen«, blev Gæsterne forfærdede, kun nogle enkelte af dem smilede vantro. Mens Spanden blev hentet, gik Glavind sig en Vending ud, og da han kom tilbage, stak han to Syle op i Bjælken og siger saa: »Stil saa Spanden hen under dem«, hvorefter han begynder at malke, saa Mælken dryppede ned i den. Mange saa det, og der blev saa stor Forfærdelse, at flere stormede ud af Stuen, og Spanden blev væltet. — »Ja, naar En ikke kan faa Lov at malke i Ro, saa maa Du alligevel hellere selv besørge Din Malkning derhjemme, Kjesten«, sagde Glavind, idet han trak Sylene ud af Bjælken. Men at Mælken var løbet ned ad hans Fingre og havde stænket paa hans Tøj, ligesom der ogsaa var lidt Mælk i Bunden af Spanden, det var der da nok, der havde set.

»Hvorledes gik det til, Glavind?« spurgte jeg.

»Hæ! Hæ!« sagde han. »A havde jo altid mine Remedier med mig i en stor Taske. — A havde dypet to Svampe i et Fad med Mælk, saa de var saa tilpas vaade, at A kunde have dem i mine Jakkeærmer. Det hele er kun en bette Kunst for den, der da kan lave den, men det var godt og troværdigt lavet, saa aldrig har A set nogen blive saa rædde som hele det her Bryllupsselskab, for den Tro ligger nu dybt, te' Hekse og Troldmænd kan malke andres Kær, saa tit de vil, hjemme i deres egen Stue. — Men naar det kom paa Tale, sagde A altid: Ræven jager ikke omkring sin egen Bo — og det forstod Folk godt, og derfor var alle flinke mod mig paa alle Maader, for te' A hented' min Mælk udensogns, var der ikke et Mennesk', der havde noget imod.

Men den vildeste Spil var næsten tilbage, for nu troede de mig til al Ting, om A saa havde sagt, A kunde bytte deres Hoveder om og flytte dem lige gode tilbage igen. — Naah, de kendte mig jo ogsaa allerede fra Dreng. A tog et Stykke Kridt og slog en Streg tværs over Gulvet (for der var Fjælgulv — ellers var der endnu den Gang ofte Lergulve i Bøndergaardene). Saa siger A: Den Pige, der er uskyldig, og den Kone, der har været sin Mand tro, kan dristigt gaa hen over den Streg, for dem sker der intet. Men hvem, der ikke er sikker paa det, skal ikke prøve paa det, for da kan det ses paa Gulvet.« (Fortælleren udtrykte sig her betydeligt drøjere, men jeg behøver vist ikke at gengive hans Ord for at blive forstaaet, — jeg vil kun bemærke, at ingen af Almuens Kvinder den Gang brugte nogen Slags Benklæder under deres mange og tykke, hjemmevævede Skørter). — »Men Kvinderne syntes, at dette var en evig morsom Leg, og løb for rigtigt at faa deres Dyd bevidnet og stadfæstet gentagne Gange frem og tilbage over Kridtstregen. Kun to var forsvundne med den Bemærkning, at saa'en noget Løgn og Hekseri vilde de saa-vist hverken høre paa eller være med til.«

Men Glavind fortalte leende, at en Mand paa Hjemvejen havde banket sin Kone, og at en Karl vilde slaa op med sin Kæreste og faldt haardt over hende, indtil hun raabte: »Jamen det vidste Du jo, for det er jo Dig selv, Din Torsk!« — Da blev Karlen glad, men nu var det Pigen, der var vred!

Denne Beretning har jeg medtaget, fordi jeg mener, den har kulturhistorisk Værdi som Tidsbillede, og da kan alt fortælles af den, der vælger sine Ord, saa de ikke vækker Anstød. Men

tillige viser denne — ligesom mange efterfølgende Beretninger —, at de mange Uglspilstreger, Glavind lavede baade med Bønder og Borgere, ikke var lavet for Gevinst alene, men var et Udslag af et umiskendeligt Lune, i sit Grundvæsen ikke ulig Holbergs, om end i Karikatur, fordi det baade maatte spire og vokse i Skyggen.

Den gamle Kvaksalver, der ellers havde en ejendommelig kort Latter, kunde, allerbedst som han berettede om Folks Taabelighed, briste ud i en næsten smittende Latter, men hans Uglspilstreger var altid ret harmløse og aldrig paa nogen Maade ondskabsfulde. Han kunde tværtimod fare i Harnisk, naar han hørte om raa Spøg, særlig den Slags, der gik ud paa at sætte Skræk i Folk. — Det appellerede til Lægen i ham.

En Dag kom der saaledes en Karl til ham, der havde slaet sin Ryg slem, fordi hans Broder havde rykket Stolen bag fra ham, idet han vilde sætte sig. Glavind smurte Karlen med Salve, hvorefter han masserede ham og sagde: »Nu er Du rask!« — »Ja, det er A skam«, sagde Karlen, »og nu skal De ha' saa mange Tak — men hvad koster det?«

»Ingen Ting«, sagde Glavind, »paa den Betingelse, at Du gaar hjem og gi'r Din Bror to dygtige Lussinger, — men snyder Du mig, eller slaar Du ikke ordentlig til, saa kan Du være sikker paa, at saa er Pinen over Dig igen — og saa bliver det meget værre end før.«

VII. Hestehandler, Anfører i „Slavekrigen“, Kvaksalver.

Efter Brylluppet byggede Glavind for de Penge, han atter utrætteligt havde samlet, et lille Hus. — »Hvor tit saa Øvrigheden slaar mig død«, sagde han, »saa gaar A igen!« (spøger).

Da han selv fik Hjem, begyndte han at praktisere saa smaat, da flere søgte til ham om Raad og Hjælp. — Han tog intet, eller hvis det var velhavende Folk, saa kun hvad de selv ønskede at give, thi han var slaaget ind paa Hestehandel og tjente godt paa alle de jydskes Markeder. Det har dog sikkert kun været i det smaa og med anden Rangs Heste. Han var ofte borte flere Maaneder ad Gangen, hvad der var uheldigt, da det havde vist sig, at hans Kone, Stine Glavind, som hun kaldtes, ikke var meget værd og af mange Grunde ikke egnede sig til at være alene. Da der kom flere Børn, blev Hjemmet under saadanne Forhold et trist Sted at være, hvorfor Glavind holdt sig mest ude, — men nu *kørte* han altid omkring. Han var nu saa godt betroet, at Stine, naar han var ude, kunde faa udleveret alt, hvad Familien behøvede.

Det er karakteristisk for Glavind, at han altid og overalt var godt betroet. Hvem der købte paa Kredit og ikke betalte, kaldte han Skidt-Folk, »men der er flere Skidt-Folk mellem »de Store« end mellem »de Smaa««, sagde han.

I disse Aar var Politiet flere Gange efter Glavind, men uden at det lykkedes at faa ham dømt. Hvad er ogsaa mere rimeligt, end at den, der har stjaalet 'een Gang og været dømt mange

Gange, særlig naar han tillige er »Trolldmand« og Taskenspiller, altid vil blive mistænkt? Og der blev den Gang altid stjaalet paa Markederne, hvor saa mange Handelsfolk gik rundt i en Rus. Det vilde ret set være utænkeligt, at Glavind ikke skulde blive mistænkt, hvad enten han saa stjal eller ikke stjal. I Ulfborg fandt Politiet det mistænkeligt, at han var i Besiddelse af en Merskumspibe og sin Kones Ur, som han — efter hvad han fortalte mig — gerne tog med sig, da hun ellers kunde komme i Tanker om at sælge det. At han skulde have stjaalet Merskumspiben, er ganske udelukket, thi ingen Rejsende vilde ubemærket kunne have medbragt en saa kostbar Pibe. Glavind havde mange mægtig store og sjældne Merskumspiber, enkelte endogsaa op til Tusinde Kroner Stykket.

Piben i Ulfborg var, som saa mange andre, smuglet ind over Grænsen, thi paa hans Ture kørte han nu af og til lige til Hamborg for at gøre Indkøb. Han handlede sig frem med Heste fra Marked til Marked; han havde gerne kun een for, men en fire-fem bagved Vognen, og disse blev saa solgt eller ombyttet fra Marked til Marked. Der var ingen, der kunde tage ham i en Hestehandel, sagde gamle Urmager *Richter*, der ofte slog Følge med Glavind for at gøre sine Indkøb i Hamborg.

Ogsaa han smuglede sammen med Glavind sine Ure over Grænsen, — men om ham senere, han var en af Glavinds faa Venner, maaske den eneste, ikke fordi Glavind havde Fjender, tværtimod var han, skønt frygtet, godt lidt af de fleste, men han havde meget svært ved at slutte sig til nogen, derfor fandt baade hans Kone og Minna det mærkeligt, at han saa uforbeholdent havde sluttet sig til mig, at han endog fortalte mig Ting, som han næppe nogensinde havde fortalt andre.

Da Slavekrigen udbrød i 1848, blev Laust Glavind enstemmigt valgt til Anfører for de Bønder, der baade fra Vind og omliggende Sogne strømmede til Fanen. Rygtet gik jo, at de ondskabsfulde tyske Oprørere havde lukket alle Forbryderne — eller Slaverne — ud af Rendsborg Tugthus, bevæbnet dem og sendt dem op i Nørrejylland for at myrde og plyndre — og hvor nu disse Slaver kom frem, huserede de værre end Djævle, — de brændte, skændte og slog ned for Fode, ja, skaanede end ikke Barnet i Moders Liv.

Ikke sært da, at fantasifulde Beretninger om deres Bedrifter fløj foran dem og altid kom længe før end de selv, der selvføl-

gelig aldrig kom, thi mere utrolig Ammestuehistorie end den, der gav Aarsag til Slavekrigen, har vel aldrig været fortalt; den viser Tidens Overtroiskhed, der altid har Lettroenheden, altsaa Troen paa det usandsynlige, i Følge. Dog maa det ikke glemmes, at den Spænding og Uvished, der altid er Krigens Led-sager, her kan undskylde noget, særligt med Henblik paa, at saa mange oplyste Mænd for en kort Tid troede paa det.

Glavind troede imidlertid ikke paa Rygterne. »Først prøvede A« — fortalte han — »paa at fortælle Folk, at det hele kun var taabelig Snak, for hvordan skulde vel en Haandfuld Tugthus-slaver kunde angribe et helt Land — og om saa var, at man slap dem løs, saa vilde de snart stikke af hver i sin Retning; men da det ikke nyttede, hvad A sagde, saa lod A mig jo vælge til Anfører og red Syd paa for at spejde.

A red ikke saa faa Mil sønder ud, men det var lige meget, hvor langt A red, saa var der altid tre Mil derfra og til dér, hvor Slaverne stod. Saa red A hjem igen, og vi prøvede de gamle, revnede Bøsser, saa vi kan ikke sige, at der slet ingen Skade skete i *den* Krig, og vi eksercerede, og nogen sleb Knive og Økser og andre Høleer. Men A skal love for, vi levede godt, og A har aldrig moret mig saa godt.

Tilslidst befalede A mit Kompagni at marchere sønder ud for at forene os med Arméen i Nørreomme, og da var vi vist henimod et hundrede Mand. — Men A blev alligevel aldrig General, for saa kom Freden. — En Stafet bragte os Bud, at nu kunde vi godt drage hjem igen, for Slaverne sad stadigvæk vel-forvarede i Rendsborg Tugthus. — Men det var alligevel en skøn Tid, og A har tit grinnet ved at tænke paa mig selv, da A red af Sted sønder ud i Spidsen for min Armé, og det maa A sige, enhver var villig til at gøre sit Bedste, og Folk er aldrig mere villig, end naar de bliver taget ved Næsen, og det bliver den Fattige altid, for hvad det saa er, han drager ud efter, saa skal det nok vise sig tilslidst, at det kun er »de Store«s Ærinde, de har gaaet. — De skal forsvare Fædrelandets Jord, siges der saa slegt. — Jo, Tak! — Men maa A saa først faa at vide, hvor mange Tønder Land A faar for det, for ejer man ikke mere Jord, end man kan bære rundt med sig i en Urtepotte, saa er det bandern-en-o ikke værd at ofre sit Liv for, om den Jord er tysk eller dansk.«

Naar man hørte Glavind tale saaledes, gjorde det et andet Indtryk, end naar det gengives, thi der laa stadig en vis Ironi

bag Ordene, der kan udtrykkes saaledes: Jeg mener det naturligvis ikke saa groft, som jeg siger det, men saadan skal I ha' det, for der skal skarp Lud til skurvede Hoveder.

Siden boede Glavind en Del Aar nogle Kilometer Syd for Holstebro. Dette Hus stod endnu i 1897, da jeg samlede Oplysninger om Glavind. Jeg talte da med Stine, der var meget gammel og næsten blind, — hun døde Aaret efter. Hun var af Sognet sat i Pleje hos en Husmand, hvor Folkene var gode imod hende.

Medens Glavind boede dér, fik han flere og flere Patienter, thi der var den Gang kun een Læge i Holstebro og een i Ringkøbing, saa trods Almuens Uvilje mod at søge »Doktor« (»nær A ska' dø, vil A heller dø a' mig sjælc«, var det almindelige Mundheld) blev disse langt oftere hentet ud paa milelange Sygebesøg, end de strengt taget kunde ønske sig, thi Vestenvinden farer bidende hen over Hardsyssels Hedeflader og kunde den Gang — naar den kom med Sne i Følge — være livsfarlig for dem, der færdedes ude, hvad enten de saa var gaaende eller kørende. — Derfor saa Lægerne ikke saa sort paa en Smule »Afløsning«, og det kunde være mere fordelagtigt at have Glavind til Konkurrent end at tilkalde endnu en Læge til Byen. Dertil kom, at Glavind aldrig foretog sig noget, der kunde skade hans Patienter. Jeg tilføjer dette, fordi jeg ved det fra baade Dr. *Glerup* i Holstebro og Dr. *Holst* i Ringkøbing, som begge var samvittighedsfulde Læger, og desuden har Dr. Glerup en Gang sagt til min Far: »Glavind er foreløbig et nødvendigt Onde, idet han hjælper til med at holde de Mordere nede, der opererer med deres rustne Lommeknive og kurerer med livsfarlige Stoffer. Der er utvivlsomt gaaet en dygtig Læge tabt i Glavind.«

Alligevel anmeldte Dr. Glerup en Gang Glavind, da han syntes, han var blevet for nærgaaende. — Det, der ærgrede Glerup mest, var, at Glavind havde et Lager af røde Stykker, som han medbragte til at hænge for Vinduerne i de Hjem, hvor der var Skarlagensfeber og Mæslinger. Disse Stykker rev Glerup uvægerligt ned og skældte samtidigt Bønderne ud for deres taabelige Tro paa en Kvaksalvers overtroiske Sludder.

Glavind blev ved sit, vistnok paa Grund af hans medfødte Respekt for alle overleverede Traditioner, »for der er altid noget i dem, der passer«, sagde han, »endda man ikke forstaar hvorfor«.

Det kan siges, at Glavind helbredte paa sit medfødte In-

stinkt — og Dr. Glerup paa sin Lærdom. Begge Dele er godt, men en fuldkommen Læge er kun den, der ejer begge Dele.

Hverken Doktor Glerup eller Glavind oplevede, at Professor *Finsen* afgjorde dette Stridsspørgsmaal saaledes, at Kvaksalveren havde sejret over Lægen.

Efterhaanden blev Forholdet mellem Stine og Glavind helt umuligt. De havde faaet flere Børn, hvoraf de yngste endnu var hjemme, men Stine var, som sagt, en daarlig Husmor, og naar Glavind var ude paa sine Rejser, holdt hans Bror, Wolle-Graa-Gret', og andre af lignende Kaliber til i Hjemmet.

I 1860 blev endelig Parret skilt.

VIII. Glavind som Troldmand.

Kun et Aars Tid efter Skilsmissen blev Glavind gift anden Gang (om hans anden Kone senere), og kort efter flyttede han til *Maabjerg* (Annexsogn til Holstebro), hvor de boede en Del Aar, inden de flyttede til Holstebro, hvor de først boede i det før omtalte lille, hvidkalkede Hus i en Have tæt ved Skivevejen; det forekommer mig, at det laa dér, hvor der siden blev Anlæg op imod denne, — i hvert Tilfælde kunde jeg ikke senere finde dette Hus, der dog stadig eksisterede i Erindringen fra mit første Møde med Glavind, — jeg tror sammen med nogle andre smaa Huse, der vistnok alle blev nedrevne. Det maa have været Aaret efter mit første Besøg, at de var flyttet ind i Huset ved Stationsvejen.

Først da Glavind var kommet til Holstebro, begyndte hans egentlige Karriére som Kvaksalver at kulminere — sidst i 70'erne. Allerede i Maabjerg havde han opgivet sine Handelsrejser og efterhaanden afvist alle Henvendelser om Hjælp imod Trolddom og Hekseri ved at vise igen o. s. v. — Sagen var, at han efterhaanden havde faaet saa stor en Tiltro til sin Dygtighed som Læge, at denne kunde vidne for sig selv; han behøvede ikke mere at støtte sig til Folks Overtro, men ikke det alene, han drev det til at modarbejde Overtroen og kunde endogsaa ret krast slynge Folk deres Uvidenhed og Taabelighed i Ansigtet.

Men underligt nok nyttede dette nu ikke, ja virkede endogsaa paa Glavinds Klientel oftest stik modsat. Glavinds Liv falder i Virkeligheden i to Afsnit, der — skønt de maa tages som en Helhed for at forklare hans Liv og kaste Lys over hans ejendommelige Karakter — alligevel maa holdes ude fra hinanden.

Første Afsnit: Laust Glavind, Graa-Gretes Søn fra Vind

Fattighus, den af Politiet altid efterspurgte, der, naar han fængsledes, fordi han stod i Forbindelse med alle onde Magter, gik ud og ind af Arresterne efter Behag, idet han — hvis det passede ham at forlægge sin Residents til en anden Egn — besteg et Halmknippe og red bort gennem Luften; — Laust Glavind, Indehaveren af Cyprianus, Lægernes Overmand, der kunde kurere for alle Sygdomme, og saa *andet Afsnit: Skatteborgeren Glavind*, der tjente mange Penge, Kvaksalveren, men i Almuens Øjne *Lægen Glavind*, der aldrig tog sig betalt af de Fattige, men hvem mange Rige og Fornemme søgte, naar det kneb. — At dette var Tilfældet, har jeg selv baade hørt og set. Selv for mange oplyste Mennesker, der vilde havde leet, hvis man havde spurgt dem, om de var overtroiske, stod han som Mystikeren Glavind, og dette var bestandig nok til, at mange, ogsaa af disse Mennesker, søgte ham, naar de havde Smerter og var i Nød.

Men før jeg gaar over til *sidste Afsnit* af Glavinds Liv, vil jeg her berette nogle af de Bedrifter, *der hører hjemme i første.*

Jeg maa her begynde med et Par Beretninger, som ogsaa *H. P. Hansen* omtaler, og som forøvrigt hos ham er saa overensstemmende med Virkeligheden, at de ikke her behøvede at fremdrages, hvis dette ikke var nødvendigt for deres psykologiske Betydning som typiske Eksempler paa, hvorledes al Mirakeltro ændrer Form ved Genfortælling, netop fordi den ikke hviler paa Virkelighedens Grund og derfor ikke, saaledes som f. Eks. Rejsebeskrivelser, historiske Beretninger o. s. v., kan korrigeres. Det sete afhænger nemlig som bekendt af den, der ser, og den Overtroiske kan under Massesuggestionen se selv det utroligste, naar det bliver ham forelagt — og dette utrolige vokser stadigt i hans Fantasi og ændrer Form ind i det umulige (hwerrer Syn).

H. P. Hansen fortæller i lidt forkortet Form saaledes:

»Der var stjaalet Rug fra en Mand. Han henvendte sig til Glavind og bad denne paatage sig at »vise igen«. — Glavind paalægger Manden at gøre et Gilde en bestemt Aften og kommer saa ligesom tilfældigt til Gaarden, hvor han bliver budt med til Bords. Ved Bordet siger Glavind: »Der er jo stjaalet Rug her i Gaarden. — Det er bedst, den, der har stjaalet Rugen, gaar til Bekendelse, for ellers gaar det galt«, hvorefter han ser paa den Mistænkte og siger: »Det er Dig, der har stjaalet«. — Manden benægter. — »Bekender Du ikke øjeblikkelig, kommer Fanden og ta'r Dig«, truer Glavind, idet han trækker i en Snor, der langs Klokketuset løber op paa Loftet, hvor den er slaaet over en

Haandbom, i hvis Ende er bundet et Vognhjul, under hvilket staar en Gryde, fyldt med Jernskrammel. — Dette frembringer et saa rædselsfuldt Spektakel, at Synderen synker i Knæ og bekender med det samme.«

Efter Glavinds egen Beretning er det rigtigt, at Manden kommer og beder Glavind hjælpe sig ved at faa »vist igen« den snedige Korntyv, der nu saa længe har bestjaalet ham, uden at det er lykkedes at opdage Tyven. Folk mener, det maa være hans egen Daglejer (Tærskemand), men det vil han saa nødig tro. — Glavind kører nu ud til Gaarden, foregivende han vil sælge noget til Manden. Han besøger samtidig Nabogaarden og finder ud af, at det vistnok maa være Tøndetærskeren derovre, der stjæler Korn. Men ud over dette aftalte Besøg havde Glavind ingen Aftale med Manden, thi det vilde, efter Glavinds egen Forklaring, have umuliggjort, hvad der videre skete.

Da Glavind kører hjem efter sit første Besøg, siger han til Bonden, at han vil komme igen Torsdag Aften i Mørkningen, men da skal Bonden med sin hele Husstand være klar til at rykke over i Nabogaarden og forblive dér en halv Time, hvilken Tid Glavind behøver til at forberede alt til Mødet med sin »Mester«, for der »skal endda nogen Formaliteter til, før den Svend kommer, — han er ikke altid saa villig, som Folk tror, — og uden ham kan A ikke lave mere end alle andre. Men naar den halve Time er gaet, saa skal I allesammen komme tilbage igen og tage Naboen og alle hans Folk med Jer, — og er der nogen, der er ræd, saa maa det jo være, fordi de har en skidt Samvittighed«.

Glavind kom til den lovede Tid, og da alle var borte, tog han fat paa sit Arbejde med at anbringe Gryden og over den et gammelt Trillebørhjul i den før omtalte Snor over Hanebjælken ned langs Klokhuset, hvorefter han med et Glasbor (Diamant) borede Hul i et Hjørne af Ruden udfor dette.

Da Familierne fra begge Gaarde var samlede i Stuen, bød han alle tage Plads omkring Langbordet; selv stod han for Bordenden med Ryggen til Klokhuset (Uret). Forsamlingen kunde just fylde hele Bordrunden, — begge Mænd med deres Koner, Aftægtsfolk og halvvoxne Børn samt Karle, Piger og Daglejere fra begge Gaarde, der forøvrigt laa noget isolerede fra Landsbyen.

Glavind havde paa Bordet ladet stille to store Lys (i Mod-sætning til Hverdagslys og Tællepraase), og nu viklede han ud

af et Stykke rødt Fløjel med guldbroderede Ildflammer en stor Bog, ligeledes i Fløjlsbind. »Cyprianus« stod der paa den, og da han slog den op, laa den dér for alles Blikke med sine truende, blodrøde Bogstaver.

Allerede da har der været Rædsel malet paa alle Ansigter, og Glavind havde nu alle i sin Haand og kunde bogstaveligt suggestionere dem til, hvad han vilde. Ja, han kunde mere end det; han kunde for en liden Tid gaa saaledes op i den af ham selv konstruerede Rolle, at han endogsaa formaaede at suggestionere sig selv. »Det er nogen af de særeste Øjeblikke, et Menneske kan opleve«, sagde han, »og En kommer til at tænke paa, at hvis det nu var rigtigt nok noget af det, — endda En selv har løjet det sammen«.

Men een Ting er ganske givet — og her er vi ved Pointet, — en saadan Suggestion vilde have været umulig, hvis Manden og Konen — eller maaske flere — havde været indviet i det, thi da havde den bevidst fremkaldte Stemning været brudt, og Glavind selv kunde ikke have gaaet op i sin Rolle; han maatte snarere have staaet i Ængstelse for muligt at høre et Fnis fra Manden eller Konen netop paa de mest højspændte Steder, thi intet ligger hinanden saa haarfint nær som det komiske og det ophøjede — her den overtroiske Rædsel og dens Modsætning: Latteren.

Nu staar saa den lille, underlige Glavind dér med Djævelens opslaaede Bibel foran sig. Hans hypnotiske Blik flytter sig fra Øjepar til Øjepar Bordet rundt, til de alle stirrer ind i hans. Endelig beder han med foldede Hænder, — men hvor gruelig en Bøn maa ikke dette være, til Mørkets Fyrste, til ham selv med Horn og Klumpfod! Men man forstaar heldigvis ikke Ordene: *Lakso divo diares*, begynder han — og fortsætter med en lang Bøn, der ender med et trefoldigt Amen. — »Ja, saa tager A fat paa at læse«, hvisker han — »og saa kommer den, fra hvis Hænder I aldrig undslipper, og henter Tyven, hvis han eller hun sidder ved dette Bord. — Men da er det for sent, — derfor beder jeg: Bekend! — Men bekend i Tide, den som har gjort det, thi da skal den intet Ondt vederfares!« — Og Glavind læser: »*Deo Gloria, mano foria*« — og han læser og læser, saa han sveder ved det. —

Pludselig lyder det frygtelige Bump oppe paa Loftet, og Stuen fyldes af Svovllugt (af det Glavind medbragte Svovl). Mundene i de graa-blege Ansigter udstøder angstfulde Skrig,

og Daglejeren fra Nabogaarden kaster sig ind over Bordet. — »Frels mig! Frels mig!« raaber han, »for det er mig, der har gjort det!«

Men nu vender Glavind »Cyprianus« og begynder med rive Fart at læse *bagfra*, for nu gælder det Liv og Død! — Nu gælder det om at læse Fanden fra sig igen. »Det var endda paa de høje Nagler, te' Du fik bekendt, bette Jens. Havde Du ventet saa meget som et Sekund længere, saa havde Du nu ikke siddet her iblandt os, næ—æ, da havde Du maattet slaa Følge« — og Glavind pegede paa Hullet i Vinduet og viste de forfærdede Mennesker, hvor Djævelen var smuttet ud, da Glavind gik paa ham *bagfra*.

»Hvor det endda lugter af Svovl efter ham«, hviskedes der. »Ja, saa I hans Hales Gnister, da han fløj ud?« sagde Glavind. Jo—o, det var da ikke sært — og flere havde set mere, ligesom man senere hen skændtes om, hvem der havde set mest af Djævelen under hans Besøg.

Nu dirigerede Glavind atter Forsamlingen over i Nabogaarden for en halv Time, hvilken Tid han skulde bruge til at »lufte ud« efter den Ondes Besøg, thi ellers blev der ikke til at være. — Den halve Time benyttede Glavind til at fjerne alle de medbragte Ting fra Loftet samt stoppe Hullet, der var boret i Loftsfjælen, og overhovedet udslette alle Spor, at ingen skulde faa nogen Anelse om, at det hele kun var Taskenspillerøggl.

»Jamen hvorledes gaar det da til«, spurgte jeg med stor Forundring Glavind, »at jeg har hørt Beretningen om Djævelens Besøg i X-gaard, om Rabaldergryden paa Loftet og Snoren op til Loftet langs Bornholmeruret allerede for flere Aar siden?«

»Det kommer simpelthen af«, forklarede Glavind, »at der kom en Dag, da A selv fortalte det, fordi Historien var saa god og saa snildt fundet paa, at det var mig til størst Fordel at udbrede Sandheden, for nu véd jo dog de fleste Mennesker, at det er Forstanden, det kommer an paa, og den Mand, der kan opfinde saadan en Spillumpe og bringe den til Udførelse, har mere Vid end almindelige Mennesker. — Men hvad der gælder det ene, maa ogsaa gælde det andet — og A har mere Vid end Folk almindeligt — og derfor ogsaa til at helbrede de Syge.« —

Den næste Beretning lyder saaledes, ligeledes i forkortet Form:

»En Mand henvendte sig til Glavind, fordi der var stjålet et Lommeur fra ham, og saa blev det aftalt, at Glavind

skulde komme uventet ind i Gaarden en bestemt Aften, naar den Mistænkte var der, og hvorledes man ellers skulde forholde sig. — Bedst som man sidder i Stuen den fastsatte Aften, kommer Glavind stumlende ind og spurgte, om han kunde faa Lov til at blive der om Natten.

Nej! — Det kunde der da aldrig være Tale om. — Men hvem er Du? — Det er Laust Glavind. — Hvad! Er det Dig? — Kan Du saa vise igen et Ur, der er stjaalet fra mig? sagde Manden.

»Det er der bandern-en-o ingen, der kan. Men A kan stikke Øjet ud paa Tyven«, svarede Troldmanden.

Saa tegnede Glavind paa Bordet et Øje med et Stykke Kridt, fik fat paa et Søm og sagde, at nu var det bedst, Tyven gik til Bekendelse, for naar han slog Sømmet i Øjet, vilde der komme et Tordenbrag og den Skyldige straks blive blind.

Der var naturligvis ingen, der meldte sig. Men saa trak Glavind i en tynd Snor, han i Forvejen havde ledet ned igennem Loftet. — Der lød et øredøvende Brag og Bulder — og da Laust Glavind saa pegte med Sømmet paa Øjet, skreg Tyven i største Vaande: »Jesus i Himmelen bevare mit Øje!«

Ogsaa denne Historie kendte jeg fra Dreng. Den blev ofte fortalt, fordi der blev leet af Mandens Udraab, ja det brugtes endogsaa som det, Jyderne kalder en »Sej«, som et spøgefuldt Udtryk for Angst.

Man vil her lægge Mærke til Ligheden mellem de to Fortællinger, Manden, der kommer til Glavind, fordi han er blevet bestjaalet, Glavind, der efter Aftale kommer til Manden, uden at andre kender denne Aftale, Tyven, der gaar til Bekendelse, da Braget lyder, og endelig Braget, der paa samme Maade som i forrige Fortælling fremkaldes i det psykologiske Øjeblik ved at trække i en Snor, der er ledet ned gennem Loftet.

Da jeg bad Glavind selv fortælle mig denne Historie, sagde han: »Det er, som saa meget andet, en Historie, der er lavet om mig; det er aldrig passeret.« — Men lidt efter sagde han: »Hov! — *Bi lidt!* Nu kommer A i Tanker om, hvad det er, der sigtes til. Det var en Gang efter en Auktion paa X-gaard i V., da siger en Mand, der havde købt et Ur, som bagefter gik rundt til Besigtigelse: »Hvem har beholdt mit Ur? — men der var ingen, der svarede. Saa siger han til mig: »Aah, Laust Glavind, kan Du ikke jage Øjet ud paa den, der har beholdt Uret, saa ska' A endda gi' Dig et Tre Mark-Stykke!«

»Den Tjenest' ska' A da gern' gøre Dig«, siger A saa og tegnede med et Stykke Kridt et Øje paa Bordet. — Men da A

nu fik fat i et Søm og sagde: »Ræk mig saa lige Hammeren«, saa er der een, der siger: »Hold Du kun op med di' Fixfaxerier, Laust. A staar bare aa grinner ad Jer for og se, hvad I kan hitte paa. Ellers havde A jo straks givet Manden hans Ur.« — Men der var ingen, der tvivlt om, te' det jo kun blev udleveret, fordi Manden var bange for sit Øje.«

Som man vil se, er der her fundet en Sammenblanding Sted af de to Beretninger, saaledes at den sidste har laant sin Kolorit fra de to første; det originale i den er Angsten for Sømmet og det lattervækkende Udraab. Men denne Maade at »vise igen« paa var almindelig kendt og udført af alle Troldmænd Landet over, hvorimod det med Snoren og Gryden paa Loftet var Glavinds egen Opfindelse.

Som alt fortalt var Glavind altsaa i Besiddelse af en *Cyprianus*. Da jeg spurgte ham, hvorledes han havde faaet den, sagde han, at der en Dag for mange Aar tilbage var kommet kørende Bud efter ham for at tilse en syg Mand i Bøvling. Han havde straks set, at Manden kunde ingen hjælpe, hvad Manden ogsaa selv var klar over. Glavind gav ham kun noget ind til at lindre Smerterne. — Det, han egentlig vilde Glavind, var at sælge ham Cyprianus; han var kommet til at tænke paa ham, fordi han havde hørt saa meget om ham, og han vilde saa nødig, at nogen i Sognet skulde vide, at han havde ejet Bogen.

»Har Du saa gjort Godt eller Ondt med den?« spurgte Laust Glavind.

»A fik'en fra en Mand i Fjaltring, som A fri'de ud, før han død', og kun for aa' gør' Godt med den«, forklarede Manden. »Men saa er'et jo, te et sølle Mennisk' kan falde i Fristels' — aa' nu er A snart saa ræd for at dø«.

»Nu tøv A, det var Synd for den sølle Mand«, sagde Glavind, »og A forklarede ham, te det var noget Plewer det Hele«. »Jamen kan Du da ikke hekse?« spurgte han saa. »A var kun saa ræd for, at Du ikke vilde ha' min Cyprianus, hvis Du har én i Forvejen. Men kan A nu osse stole paa, te det Hele kun er noget Overtro?« — »Ja, det kan Du«, sagde A, »og som Bevis for, te A taler Sandhed, vil A saa kun gi' Dig en halv Skilling for Bogen, som A har læst igennem, for Du ved jo, at efter hvad der staar i den, kan A saa aldrig blive den ledig.« *)

*) I Følge Folketroen kunde Cyprianus ogsaa bruges til at gøre godt med, og de, der anvendte den i det Godes Tjeneste, kunde nok blive salige, selv

Glavind viste mig siden Bogen, der kun var en lille Bog. Naar han tidligere havde beskrevet den som stor, kan dette forklares derved, at den var indsat i et meget større Fløjlsbind, paa hvis Inderside der var tegnet røde Figurer: Djævle i Flammer, Dragehoveder og lignende.

— — —
Blandt de Forklaringer, jeg fik af Glavind selv paa de mest kendte og omtalte af hans Mirakler, vil jeg nævne følgende: Først det om

Hesten, der blev til en Træstamme

— og siden til Hest igen; det havde jeg allerede ofte hørt som lille Dreng. Glavind fortalte det selv saaledes:

»A kom en Dag sønder fra til Hest og bedede i Brande Kro. Kroen var tom, men der var lige draget en Flok Bønder af Sted, og Staldkarlen var godt mog-fuld, men han fik da min Hest sat i Baas og givet den et Maal Havre. Saa gik vi indenfor for at drikke Punscher. — Det kneb mig, for Kaffen var saa meget noget fæle Bræk, men A tøv ikke, han var fuld nok til det, A havde for med ham.

Saa imellem to Omgange gik A jo ud og trak Hesten om bag Køreladen, tog en Rundsel ned af Stænget i Stalden, og den sadlede A jo saa og lagde Bidslet paa den. — Saa gik A ind — og vi fik nogle flere Punscher. Nu skal A te' og hjemad, siger A saa, da A tøv, te nu kunde det være nok. Men da vi kom ud i Stalden, siger A: Hwa er det her? — Du kan bandern-eningen Drikkepenge faa, naar Du passer saa elendigt paa min Hest, te den er blevet til en Rundsel (Træstamme).

»A haaber da, te det ikke er andet, end te Du hwerrer Syn, Laust Glavind«, siger han saa lissaa naali'. — »Nej, denne her Gang hwerrer A ikke Syn«, siger A saa. »Men det hele betyder ingen Ting, det er bare Fanden, der har haft lidt Spil med mig, mens vi sad inde og drak. Kan Du ikke lugte ham?«

Glavind havde altid Svovl i en lille Lommeæske, som han fingernemt kunde faa til at lugte. »Nu rider A«, raabte Glavind, idet han sprang i Saddelen, »og tør Du se, hvordan Træet bliver til en Hest, saa værsgo', men det kan jo træffe at koste

om de havde ejet Bogen, naar de blot kom af med den inden deres Død. Men den maatte da altid sælges for en mindre Sum, end den havde kostet Ejeren, og den, der saa erhvervede den for den mindste Mønt (en halv Skilling) kunde saaledes aldrig blive den kvit.

Dig Dit Øjesyn«. Karlen fo'r nu, som rimeligt kunde være, ind paa sit Kammer og stængede Døren, medens Glavind lagde Træstammen op paa Stænget og gik ud og sadlede sin Hest og red til Holstebro.

Men Karlen fortalte aldrig, at han var løbet sin Vej, men vidt og bredt om, hvordan Rundselen lidt efter lidt var blevet til en Hest, der fløj ud af Stalden, saa Gnisterne stod efter den.

Efter en anden Variation er dette foregaaet i en Kro i Salling, men dér var Hesten blevet til et Halmknippe. —

En anden meget gængs Historie, den om

Glavind i Storkereden,

fortælles — som alle Mirakler overhovedet — i forskellige Variationer:

En Dag kom Politiet og Distriktslægen fra Holstebro over Glavind, som de havde fulgt efter, da han drog ud i sin Praksis, men Glavind, der var blevet varskoet, gjorde sig usynlig, da de kom ind i Stuen, og gik saaledes ud midt iblandt dem og ud i Laden, hvor han satte sig skrævs over et Halmknippe og red hjem til Holstebro, hvor han gik op paa Herredskontoret og forklarede, at han havde hørt, at Politiet og Lægen skulde paa Tur ud efter ham, hvorfor han nu vilde melde, at her var han, saa det var ingen Nytte til. De to Mænd var altid saa flinke, at han gerne vilde spare dem for Ulejlighed.

Da Politibetjenten kom hjem, fortalte han til Herredsfogdens Rædsel, at Glavind havde været i Bondegaarden, hvor han havde gjort sig usynlig omtrent paa samme Klokkeslet, som han havde været inde paa Herredskontoret, men nu skulde ingen faa ham, Politibetjenten, til at rejse ud efter Laust Glavind mer', hvortil Herredsfogden svarede: »Nej! — Hu-ha! — For Eftertiden skal de Doktorer faa Lov til at ordne deres egne Sager med den Mand!«

Hvor utroligt det end er, blev alt dette Galimatias troet bombesikkert af mange. Men hvor klart viser det ikke, hvorledes alle mulige Hændelser og Bedrifter efterhaanden tillægges den ene Person, som Almuen en Gang har gjort til sin Helt, det være sig som Læge, Troldmand, Spasmager (Wessel), Krigsmand (Tordenskjold), Mestertyv o. s. v., men allermest som Mirakelmager og alt, hvad der gælder Mirakler. Overtroen synes at være uudryddelig. Den Dag i Dag valfartes der paa syv forskellige Steder til Klostre, der opbevarer Jesu Kjortel, og

der gøres lige mange Mirakler ved dem alle. — *Ud fra dette Synspunkt er det ikke uden Betydning, at denne relativt betydningsløse jydsk Kvaksalvers Historie kan bidrage til at kaste Lys over Overtroens Væsen og Miraklernes Tilblivelseshistorie, netop fordi — ja, jeg gentager det: just kun fordi, at vi her staar overfor det sjældne Tilfælde, at Mirakelmageren selv gennem min Pen fortæller, hvorledes alt er gaaet til.*

Men tilbage til den anden, noget mere trolige Variation af Historien om Glavind i Storkereden. — I Følge den smuttede den lille, smidige Mand op igennem Skorstenen (hvad enhver Skorstensfejer jo kan gøre), da Øvrigheden kørte ind i Gaarden, hvorefter han, kommen op paa Taget, skjulte sig i Storkereden. — Der blev længe ledt fórgæves efter ham, baade inde og ude, tilsidst drog Øvrigheden af Sted, men skønt de var godt kørende, kom Glavind først til Holstebro, hvor han fredeligt kom op ad Gaden for at hilse paa dem, da de kørte ind ad Nørreport.

Glavind selv fortæller saaledes: A kravlede ikke op igennem Skorstenen, men kom gennem en Loftsluger, der ikke var bredere, end at A lige kunde faa Hovedet igennem, ud i et Æbletræ, hvis Grene voksede helt ind over Taget. Her skjulte A mig rigtigt nok i den tomme Storkerede, der var meget dyb og med saa store Riskanter omkring, at jeg lille Mand sagtens kunde skjule mig, naar A snoldede mig sammen paa Bunden af den. Ja, vi kunde for den Sags Skyld godt have ligget to af min Størrelse i den. Hvad der frelste mig, var jo, at A havde valgt saa godt et Skjulested, for det var det sidste Sted, nogen vilde have søgt mig, og naar de ikke overrasker En paa fersk Gerning, kan Øvrigheden jo tage i Bag, naar der ingen Anmeldelse sker. Men at anmelde mig var der paa den Tid endnu ingen, der turde; det er først kommet paa i de allersidste Aar, efterhaanden som Folk slipper Overtroen, og selv nu staar Lægerne altid bag ved saadanne Anmeldelser.

Men hvad det angaar, at A kom først til Holstebro, saa er det noget Plewer. Næ, A blev saamænd roligt liggende noget efter, at Politibetjenten havde gennemstrejffet det hele — og klogt var det, for pludselig kom han farende gennem Porten og løb ind i Stuehuset for at se efter endnu en Gang, om A maa- ske skulde være kommet frem fra et eller andet Skjul.

Da A skønnede, at de endelig var borte, tog A ikke til Holstebro, men gik ned for at tilse Patienten, da A vidste, det var en meget alvorlig Sag, men A fik ham da rask igen i Løbet af

nogle Dage. Glerup havde skrevet noget op og sagt, at det vilde blive en langvarig Historie, og at de maatte være glade for, at han havde frelst dem fra Kvaksalveren, men det, han skrev op, tog de ikke efter. Siden kom han af sig selv ind om og saa, at Manden var rask — og siden den Dag har han aldrig forfulgt mig. Gamle Glerup er en god Mand, for der er jo ikke noget at sige til, at han er efter alle de Kludrehoveder af »Kloge Mænd og Kællinger«, der tror, at de er Læger, og bare gaar og slaar Folk ihjel.«

Miraklet i Herning Arrest.

En anden Fortælling om, hvor mirakuløst Glavind kunde »hverre Syn«, gengives ogsaa i talrige Variationer. *H. P. Hansen* har den saaledes:

Glavind sad en Gang arresteret i Herning. En Dag gik Herredsfoged Landt og en anden Mand forbi Arresthuset, og da opdagede de, at Glavind sad oppe i et Vindue og lod Benene hænge ud. Herredsfogden blev vred og sagde: »Kan Du faa Benene til Dig!«, idet han gav Arrestanten et ordentligt Rap over Skankerne med sin Stok. Men hvad sker? Begge Arrestantens Ben drat' ned paa Jorden! Den anden Mand udbrod forskrækket: »Det var skam for haardt!« De løb naturligvis ind, fik fat paa Arrestforvareren og skulde saa se til Glavind — da gik denne op og ned ad Gulvet og sang! Han havde »hverret Syn«.

— Til denne Fortælling føjes følgende Fodnote: »Selv har han fortalt, at han stoppede sine Hoser ud som Ben, bandt Snore i og lod »Benene« falde.

Denne Beretning, særlig naar Fodnoten medtages, er den rigtigste af dem, jeg har hørt, hvilket beviser, at den maa være af yngre Dato, thi jeg føler mig ganske overbevist om, at jeg er den første, Glavind har givet denne Oplysning, dog ingenlunde med det Paabud, at jeg ikke maatte fortælle det videre, thi paa det Tidspunkt var Glavind, som før sagt, af den Mening, at alle disse Beretninger om hans Paahitsomhed og gode Forstand hos fornuftige Mennesker gavnede ham mere end Overtroen. Han vilde virke og leve som Læge og ikke som Trolldmand, bortset fra, at han aldrig helt kunde unklade sine Kispudserier og Taskenspillerkunster, der dog altid kun var morsomme og harmløse, som f. Eks. da han stak mig Grus i Lommen i Stedet for Æblet, han havde givet mig.

Men angaaende Beretningen fra Arresten i Herning fortalte han mig, at det *ikke* var Herredsfogden, men den ovtroiske

Arrestforvarer, han havde spillet omtalte Puds. Det blev meldt Arrestforvareren, at Glavind af og til stak sine Ben ud af Gittervinduet, der jo dog sad temmelig højt oppe. Da Arrestforvareren gik ud for at kigge efter, fik han Benene i Hovedet, da Glavind, der stod paa en Stol, lod disse falde i rette Øjeblik. Med et Brøl styrtede Arrestforvareren om Raadhushjørnet for straks efter at begive sig til Herredsfogden med Klage over sin Arrestant, som han knapt mere turde tage Ansvaret for, da Djævelen jo dog var stærkere end sin menneskelige Kollega. — Dette sidste er Glavinds egen lune Vits, aabenbart med Henblik paa begges Virksomhed som Forstandere for de respektive uhyggelige Opholdssteder.

Da Arrestforvareren straks efter kom tilbage med den lidet troende, men dog i høj Grad forbavsende Herredsfoged, sad Glavind front og læste i det nye Testamente — og med hans Ben var der intet som helst i Vejen, det vil sige: ikke noget synligt.

Herredsfogden fo'r nu løs paa ham og spurgte, hvad det var for Kunster, han lavede, hvortil Glavind svarede, at han havde ingen Kunster lavet, hvorimod Arrestforvareren havde slaaet ham over Benene med sin Stok. »Hvorfor stikker Du Benene ud af Vinduet — og hvorledes kommer Du derop?« spurgte Herredsfogden.

»Det er Gavn at faa lidt frisk Luft, ogsaa til Fødderne, en Gang imellem«, sagde Glavind, »og saadan kommer A derop«, og med et Spring viste den lille, smidige Fyr, hvorledes han kunde gribe om Jernstængerne, og kort efter sad han presset ind i den snævre Murkarm.

»Men hvorledes har Du lavet de Kunster med Benene?« spurgte Herredsfogden og saa sig omhyggeligt omkring, men der var intet at se, thi alle Spor var fjernet og Høet, der havde været stoppet i Strømperne, til det sidste Straa omhyggeligt stoppet ind i Madrassen igen.

»Ja, det er jo ikke mig«, svarede Glavind, »for A formaar kun saa lidt, men det er jo »den Gamle«, der frister mig og siden hjælper mig«.

»Tag Dig nu i Agt, Din Lømmel!« raabte Herredsfogden, »tror Du, Du kan staa og gøre Nar af mig — eller bilde mig ind, at der er en Djævel, der render omkring her paa Jorden?«

»Nej, Hr. Herredsfoged«, svarede Glavind, »det kunde da ikke falde mig ind at gøre Nar af min Øvrighed, — men *Mathæus*, han lyver jo nok heller ikke«, sagde Glavind og pegede

paa det opslaaede Testamente, der laa paa den lille Vægklap, »A sad lige og læste i fjerde Kapitel om, hvordan Djævelen trak omkring med Jesus ude-i Ørkenen for at forsnakke ham, saa det véd vi jo da alle, at Djævelen gaar skinbarligen omkring.«

»Du er mig en Fandens Knægt«, sagde Herredsfogden og gav saa Arrestforvareren Ordre til at gaa udenfor. »Fortæl mig saa, Laust«, vendte han sig derefter til Glavind, »hvorledes Du lavede de Kunster med Benene! Men fortæl det sandt, saa skal Du ikke komme til at fortryde det.«

»A skal fortælle det sandt«, berettede Glavind videre, »hvis Herredsfogden først vil love mig ikke at fortælle det til nogen, for saa kommer det snart til ham derude, og saa bliver her igen ikke til at være, for det er jo for at holde ham i Skræk, at A har lavet det.«

Herredsfogden lovede saa, at han nok skulde tie, — »og saa fortalte A ham det Hele, og det kunde han ikke lade være at grin'a. Saa kaldte han Arrestforvareren ind igen.

»Har Du noget at klage over Din Forplejning, Laust?« spurgte han mig. »Naa, ja, A har jo faaet den, der var bedre«, svarede A saa, — »men Forplejningen kan godt gaa an, for det duer vel heller ikke at forkæle Folk paa saadan' Steder.«

»Jeg kan godt lide, at Du ikke klager«, sagde Herredsfogden — »og se nu til at forbedre Dig«, og saa gik han. — Siden den Dag fik A saa meget en udmærket Kost, for Herredsfogden havde nok sagt til Arrestforvareren, at det jo slet ikke var saa behageligt at huse en Fyr, der saadan kunde kaste om sig med Arme og Ben, og det har Arrestforvareren jo sikkert nok givet ham stærkt Medhold i.«

»Jo-o, min Kost blev endda ikke saa lidt forbedret«, gentog Glavind endnu en Gang, idet han lo ved Mindet. — Da sagde hans Kone: »Du skulde ikke fortælle det unge Menneske saa meget om, at Du har været arresteret og saadan noget. Hvad tror Du vel, han tænker om Dig?« — »Hvis A troede, han tænkte noget af den Slags, Du mener, saa vilde A ikke være saa taabelig at fortælle noget til ham. Har Du nogensinde før hørt mig sidde og sludre om de Ting.«

Men Minna, der sad henne ved Lampen med sit Sytøj, saa op med sine tungsindige Øjne og sagde: »Hvorfor taler Du saadan, Mor? — Alt det, Far fortæller, kan kun tjene ham selv til Ære, men dem, der forfulgte ham, til Skam. — Se, hvordan alle de Bedste er kommet i Fængsel, lige fra Josef og Apostlene

— og alle dem, som de har forfulgt og brændt og meget andet.«
Jeg mindes denne Samtale saa klart fra Ord til andet, samt at den gamle Kvaksalver blev synligt bevæget over den uskyl-
dige Piges ubetingede Tro paa sin Far til Trods for hans unæg-
telig mildest talt noget anløbne Livsførelse. — — —

Denne Samtale kaster Lys over Glavinds Karakter, thi han havde været alt andet end en Josef — tværtimod — men Mode-
ren har altsaa ønsket og forstaaet at skjule dette overfor Dat-
teren, thi at Minna talte i god Tro og uden al Forstillelse, er
der ingen Tvivl om, thi hun var baade en sædelig og en sanddru
Pige. Men dette belyser ogsaa det gode i Glavinds Karakter,
thi Datterens Tro paa ham var hans Alderdoms Trøst og Op-
muntring; han elskede hende meget højt, saa Familielivet var
mønsterværdigt, det stik modsatte af hans første Ægteskab.
Derfor begreb ingen og har aldrig kunnet forstaa, hvorfor han
i Sommeren 1886, altsaa kun nogle Maaneder efter den her cite-
rede Samtale, pludselig lod sig skille og rejste til Amerika sam-
men med en ung Pige. — Herom senere. —

IX. Andre mærkelige Beretninger.

I 1899 boede jeg en kort Tid i København. Min Vicevært, en Murer Christensen, fortalte mig da følgende:

»Jeg stammer fra Jylland, hvor mine Forældre havde et Boelssted tæt ved Landevejen mellem Viborg og Holstebro. Som Barn var jeg blind og forblev blind indtil mit tolvte Aar. Jeg naaede den Alder i Begyndelsen af 60'erne. — Da kom der en Aften en Mand ridende paa en gul Hest til vort Hjem, hvor han forblev Natten over. — Jeg kunde naturligvis ikke se Farven paa Hesten, men jeg mindes, at det var første Gang, jeg havde hørt, at en Hest havde den Farve. Han spiste Nætter (Aftensmad) sammen med os, og han fortalte saa morsomt og saa hurtigt, at jeg syntes, jeg havde hørt mere den Aften end hidtil i hele mit Liv.

Da han skulde stige til Hest næste Morgen, vilde han give min Far en Rigsdaler, men Far sagde: »Nej, Du maa intet betale, for vi har endda haft »Spil« nok for de Penge ved at høre alt, hvad Du har fortalt os«. Saa siger Manden: »Jamen, saa vil A gøre noget andet for Dig, for saa vil A gi' Din Søn, som staar her og er blind, sit Syn«. Men da blev min Far vred: »Du skal ikke spotte med den Slags«, sagde han. — »A spotter ikke«, sagde Glavind, »og nu skal A vise Dig, hvorledes Jesus gjorde«.

Saa lavede han med sin Støvlehæl et Hul i Jorden, spyttede i det og lavede sammen noget Dynd, som han smurte paa mine Øjne. — Lidt efter tørrede han det bort — og saa kunde jeg se. — Det første, jeg saa, var den lille Mand og den gule Hest — og min Fars Ansigt — og saa min Mor, der var kommen til og stod og græd.«

Og Murer Christensen stod selv og græd, da han fortalte

det, saa bevæget var han ved Mindet. — At den Mand stod og løj og fremtvang hykleriske Taarer, er aldeles udelukket — og desuden: hvorfor skulde han gøre det? Den gamle og sindige Mand, som jeg lærte at kende som hæderlig i al sin Færd, kunde umuligt staa og fælde Taarer for at gøre sig interessant.

»Nu kan Du sige, at Laust Glavind har gjort en Blind seende«, sagde han til min Far, idet han red bort — og jeg selv mindes jo, at Beretningen om dette Mirakkel i min Barndom ret ofte blev fortalt.«

Jeg spurgte Murer Christensen, om han var sikker paa, at der kun var Spyt i det Hul, Glavind lavede i Jorden.

»Nu, naar jeg nu tænker paa det«, sagde han, »saa kan det godt undre mig, thi et Menneskes Spyt er jo ikke ret meget — og jeg mindes, at det lille Hul var fugtigt endnu næste Dag, thi der kom stadig mange Naboer og siden andre Mennesker for at se det. — Men hvorfor spørger De om det?«

Jo, sagde jeg, fordi Glavind en Gang fortalte mig, at han kendte en Vædske, der kunde gengive Folk Synet, hvis det da ikke var den sorte Stær, for den kunde ingen kurére.

Det var heller ikke enhver Stær, han kunde kurere, men kun en bestemt Slags, hvor Betingelserne var saa gunstige, at hans Vædske kunde borttæse den Hinde, der fra Fødslen af havde ligget over Øjeæblet; men Vædsken maatte tillige være af den Beskaffenhed, at den ikke skadede dette, thi da gjorde man Mennesket uhelbredeligt blind — og en saadan Forbrydelse burde straffes haardt. »Derfor er der sjældent nogen, der faar mig til »aa' pil' ved æ Øwn«, sagde han »Saadanne Mennesker sender A altid til en Specialist og ikke til en af Doktorerne her i Byen, for saa kunde A lissaa godt selv kludre med det.«

Jeg forklarede nu Murer Christensen, at da jeg absolut ikke troede paa noget Mirakkel, maatte det jo være gaaet naturligt til, som alt andet, hvad der berettedes om Glavind. Maaske kunde det tænkes, foreslog jeg, at Glavind, der altid førte en stor Dokortaske med sig, har taget frem en Flaske med den nævnte Vædske, det var en let Sag for ham som Taskenspiller ubemærket at hælde den i Hullet; han har saa bare spyttet et Par Gange for helt ud af at faa frem Analogien med det nye Testamente.

Jeg kunde da tænke mig, at denne Vædske netop skulde blandes med et eller andet for ikke at virke for stærkt, og at den fine Lerjord, naar der ikke var andet ved Haanden, kunde benyttes, behøver ikke at være utænkeligt. — Der kan jo tænkes

og siges saa meget andet, men her maa det blive *Lægerne* og ikke en *Lægmand*, der skal udtale sig. Hvordan og hvorledes tør jeg ikke udtale mig om, kun eet slaar jeg fast: Miraklet er Nonsens, *men Beretningen er sand*. — — —

Der fortælles et Utal af Historier om, hvorledes Glavind hævnede sig paa Lægerne, naar det kom over ham, ved at skælde dem ud som Tyveknægte og bagefter paavise, at hans Guldur eller Pengepung laa i deres Lomme — eller om, hvorledes han satte Lus paa Prokuratøren og Rettens Folk og siden skældte dem ud for »lusede«.

Han sagde selv, at det meste af det kun var et Udslag af Folks Fantasi, »men det er rele nok«, sagde han, »at A en Gang havde en Lusekoloni i en tillukket Æske, men nu har A ikke dette Svineri mer', men at sætte Lus paa Folk er jo ikke vanskeligt, hvis man har nogle af dem i en lille Æske«.

Saa er der en anden Art Historier, der alle handler om, hvorledes han »hwerrer Syn« og betaler Folk med Sten og Skindlapper o. l. — De tror at modtage Penge i klingende Mønt, men naar de kommer hjem, er der kun værdiløst Skrammel. — Alt dette er kun Sludder og Fantasi, sagde Glavind.

Saa er der de mange humoristiske Historier om, hvorledes Tandpinen kom igen, hvis rige Folk ikke betalte ham ordentligt. — »Af disse er flere sande«, sagde Glavind, »thi hvis de vil fedte sig fra det, siger A: Ja, nu er den borte, men den kan jo snart komme igen — og her spiller Angsten for Tandpinen og Troen ind — og desuden kunde den jo komme igen alligevel, saa den Spaadom kommer tiest til at passe.«

Saa er der Historier fra alle Egne om, hvorledes han som Uglspil drog Fordel af Menneskenes Overtro. — I Lemvig sad han en Aften paa Hotellet sammen med nogle af Stadens gode Borgere. Her udtalte han, at det ikke var noget Mirakkel at gaa igennem lukkede Døre, for det kunde han ogsaa gøre, hvad han gerne skulde vise dem, hvis hver især vilde give ham et Tremarksstykke. — Det var alle villige til, og Glavind fik Pengene. En Borger ved Navn *Splidsbol*, der senere blev Købmand i Ryde, hørte jeg omkring 1880 fortælle min Far, at Spændingen var stor i det halvsvirende Selskab, da Glavind gik ud, samt at een løb hen og puttede Papir i Yderdørenes Nøglehuller, for at det ikke skulde blive Glavind altfor nemt. — Siden ventede man og ventede. — Glavind havde ganske roligt ladet sin Hest sadle og

red hjem, men Staldkarlen havde han sendt ind med en Seddel, hvorpaa der stod:

»A ska' nok kom', men ikke før det passer mæ!«

Det er karakteristisk for det jydsk Lune, at ikke een i Sel-skabet blev vred, men tværtimod drak Glavinds Skaal under Skoggerlatter.

Lignende Historier fortælles flere Steder fra. — Et Par Ste-der siger Glavind til den forsamlede Menighed, at han mageligt kan springe over Kirken, hvad han straks vil vise dem, hvis de hver især vil give ham en Mark. — Han faar Pengene og siger: »Pas saa godt paa! Nu gaar A om paa den anden Side, og saa kommer A straks. — Men der paa den Plet maa ingen staa. Gaa lidt ud til Siderne, for der kommer A ned«, hvorefter Glavind gik over paa den anden Side af Kirken og videre ud over Diget, hvor han sadlede sin Hest og red til Holstebro.

»Dette er det rene Vaas«, forklarede Glavind, »hvorimod Hi-storien fra Lemvig er sand med den Forandring, at A tog ingen Penge, men der skulde sættes fem Flasker af den bedste Vin paa Bordet — og de skulde drikkes, inden A gik ud«.

Dette falder ogsaa sammen med Splidsbols Beretning, men Jyderne, der holdt meget af paa en vis Maade at forherlige Glavind, har »undt« ham disse Penge, for saa var der da noget ved det, thi en god Slant Penge i Lommen var ikke saa lidt bedre end en Slant Vin i Maven.

Endelig er der Historierne om, hvordan Glavinds Hævn øjeblikkelig rammer dem, der vover at gøre Nar af ham — eller forsøge at holde ham for Trekant.

»Ja, er der nogen af Historierne, der er Løgn«, sagde Glavind, »saa er det bandern-en-o dem om at holde mig for Nar; det er der aldrig nogen, der har vovet, saa dem kan Du roligt slaa en Streg over, hvis Du en Gang, som Du siger, vil skrive mit Levnedsløb.« —

»Bandern-en-o« var et Udtryk, Glavind brugte meget; det er derfor ganske interessant, at H. P. Hansen ogsaa har lagt det i flere Genfortælleres Mund.

En Historie i et Par Variationer gaar ud paa, at fire Karle, der sad og spillede Kort paa en Gæstgivergaard i Holstebro, forsøgte at gøre Grin med Glavind. Men han manede dem til Ste-det, hvor de maatte sidde, til han næste Dag gik hen og løste dem. — Af denne Historie lo Glavind, for den var paa en Maade rigtig nok: Da Glavind om Aftenen havde været inde paa Gæst-

givergaarden, sad de fire Karle inde i et Sideværelse og spillede Kort. — Han vekslede nogle Bemærkninger med dem i al Fredelighed, men havde nok udtalt, at det var et taabeligt Tidsfordriv. — Da Glavind kom ind om næste Morgen, sad Karlene der og spillede Kort endnu, fulde og graa i Ansigterne.

. »Naah, sidder I dér endnu«, sagde Glavind — og tilføjede i Spøg: »A tykkes snart, det er Synd for Jer, — »Gammel Jerrik« er for haard ved Jer, — saa nu maa I gerne faa fri og gaa hjem.«

Saaledes blev denne Historie til —, man kan næsten sige, naturnødvendigt.

•

X. Lægernes Krig mod Glavind.

Vi kommer nu til den sidste Periode af Glavinds Liv, hvori han som sagt havde aflagt alle Skælmsstreger og selv gjorde Løjer med dem, der stadig troede paa ham som Hekse- og Troldmand og frygtede ham som saadan. — Han vilde nu kun være den kendte og anerkendte Læge og yndede, at hans Ry som saadan blev udspredd mest muligt, ligesom tidligere hans Ry som Magiker og Troldmand.

Overtroen hørte mere og mere Fortiden til, men saa underligt det end lyder, var det lige saa meget den forbedrede Belysning ved Petroleumslampen, der bidrog hertil, som den stigende Folkeoplysning. — Ingen unge Mennesker kan begribe, hvad Lampen betød for disse Egne, hvor der ofte var langt mellem de daarlige Bygninger, hvis smaa Stuer de lange Vinteraftener kun oplystes af elendige Tællepraase, og hvor de tykkere, støbte Lys betragtedes som en Ødselhed. Tællepraasen var Overtroens sande Ven, thi i dens flakkende Lys med de lange Skygger trivedes baade Djævle og alle Slags Spøgelse endnu bedre end i selve Mørket. Man saa meget sjældent noget, naar det var mørkt, men vel naar man færdedes rundt med Spiddelyset i Haanden.

Men saa kom Stenolien (Petroleum) med Lampen, først som Enbrænder og med et næsten dagklart Lys som Dobbeltbrænder, — saa Hængelampen med sit straalende Lys. — Denne Overgang greb faktisk Sindene meget dybere end Overgangen fra Lampe til Gas — og fra Gas til Elektricitet.

Glavinds Livsførelse var i denne hans sidste Periode i det hele meget forskellig fra før. Hans Stuer var lyse og kønne og velmøblerede. Hans Hustru og Datter var velklædte, ja, Datteren, Minna, var ubetinget den mest kostbart klædte unge Pige

i Holstebro paa den Tid, og hun var tillige meget smagfuldt klædt, aldrig afstikkende som Faderen. Nogle af hendes Kjoler blev syet i Aarhus eller København.

Glavind selv var ogsaa kostbart klædt og som sagt behængt med alle Slags Smykker og med kostbare Ringe paa Fingrene.

Men Familien omgikkes ingen uden dog derfor at leve i Fjendskab med nogen. Opefter kunde det ikke nytte at søge — og nedefter vilde Glavind ikke have nogen Omgang.

Glavind tjente godt, saa Familien levede i synlig Velstand lige til i Begyndelsen af 80'erne. Da begyndte den at gaa jævnt nedad, fordi Anmeldelserne mod Glavind som Kvaksalver steg, eftersom der blev flere og flere Læger.

Det begyndte med en Anmeldelse fra *Borbjerg* Sogn, der hurtigt førte flere og flere med sig. — Forhistorien til denne Anmeldelse er følgende:

Ved *Borbjerg* Præstegaardssø et Par Mil Øst for Holstebro udmunder en dyb Dal, gennem hvis Bund en dengang vandrig, men nu næsten udtørret Bæk løber ud i Søen. Paa hver Side af denne Bæk laa tæt ved Søen en lille Hytte, og paa Østsiden oppe paa Bakken en lerklinet, hvidkalket Halvgaard og tæt ved den igen et rødkalket Sted. Alle disse Huse dannede ligesom en Verden for sig, hvis Beboere var meget gammeldags, hvad rimeligt kunde være, da de var mest henvist til deres eget ikke særligt intelligente Selskab og ingen anden Underholdning havde end hundrede Gange fortalte Spøgelseshistorier og Minderne fra de to aarlige Markeder i Holstebro og ingen anden Lektüre end Almanakken og Kingos Salmebog samt af Blade kun nu og da en Stump, der hos Købmanden var blevet pakket om et eller andet.

I Hytten paa Vestsiden af Bækken boede »krumme Mads Pejsen«, hvis Pukkel der var gaaet Varsler om, længe før den foraarsagedes, ved at han i skarpt Trav red ind gennem Stald-døren paa Rydhave, hvor han var Daglejer. Døren var høj nok for Hesten, men for lav, naar der sad en Rytter paa, — havde Mads betænkt det, var Varslet maaske næppe gaaet i Opfyldelse.

I Hytten paa Østsiden boede »Krewel-Jens«. — At han skulde komme til at halte, var der ogsaa gaaet Varsel for, thi hans Kone fortalte, at det ofte lød, som han haltede, naar han kom hjem om Aftenen, og det længe før hans Ben tog Skade.

I det hvide Sted oppe paa Bakken boede Esper Conrad, en høj, tynd Mand, der var synsk, og i det røde Sted endelig den lille, tykke Per Præst, der bestemt mente, at Laust Glavind havde faaet sin Visdom og Magt fra Cyprianus. Per Præst's Far havde tjent saa mange Aar hos en Præst, at han beholdt Præstenavnet, der nu igen var gaaet i Arv til Sønnen. Pe' Præst vidste bestemt fra sin Far, at dennes Husbond, Præsten, havde Cyprianus, men paa Auktionen efter hans Død fandtes der ingen,

men Glavind havde »godt nok« været i Præstegaarden nogle Maaneder i Forvejen.

Som man kan forstaa, stod Glavinds Ry højt i disse Huse — saa højt, at man ikke en Gang stilede efter at komme i direkte Berøring med den store Doktor, men nøjedes med de Raad, hans Broder, Wolle-Graa-Gret', kunde give for gamle Skader, naar han kom rundt paa sine aarlige Tiggervandringer, thi som Broder til Glavind maatte han jo nok have mere Vid om Sygdomme end almindelige Mennesker, hvad Wolle heller ingenlunde benægtede.

Men da skete det, at Per Præst, som der forøvrigt gik mange Historier om, blev fjendtligt sindet mod Glavind — og Per Præst hørte til dem, der forstod at hævne sig.

Det begyndte med, at Per Præst en Stormaanedsmarkedsdag dimlede rundt inde i Johannes Christensens Skænkestue med en lille Snisser paa.

»Det passer sig ikke rigtig for en »Præst«, sagde Glavind, der ligeledes var til Stede.

»Hvordan kender Du mig?« spurgte Per Præst forundret.

»A kender alle Mennesker«, sagde Glavind. »Men for Resten kan A jo se, Du er Præst, da Du har »Krave« paa«.

»A har ingen Krave paa«, paastod Per Præst, — og saa blev der væddet en Omgang »smaa Sorte« til hele Stuen, hvorefter Glavind knappede Pers Vest op og pegede paa hans Skjorte-krave.

Da lo alle Bønderne og paastod, at Glavind havde vundet, hvorfor Per maatte ud med de »smaa Sorte« (Brændevin i Kaffe).

Dette kunde Per Præst ikke glemme Glavind, — ikke for den Udgift, han havde sat ham i, men fordi han mente at være blevet til Nar, hvad der er det værste, der kan ramme en Jyde.

Per Præst havde en Datter, Mariane, hvis 6-aarige Søn kort efter det her berettede fik et daarligt Ben. — Nu blev paa Per Præst's Tilskyndelse Laust Glavind tilkaldt, og han tog i flere Maaneder Drengen under Behandling. Glavind tog nu ofte de to Mil ud til Borbjerg. Et Par Gange slog han Hul paa Benet med et Aareladejern. — Samtidigt havde Per Præst sørget for, at forskellige af de før omtalte Naboer havde benyttet Lejligheden til at søge Raad hos Glavind, men sluttelig kører han med Datter og Dattersøn ind til Doktor Krag i Holstebro, — og nu blev Glavind meldt for Kvaksalveri.

Denne Sag trak længe ud, da Glavind stadig vidste at forhale den. Men sluttelig blev han ved Overretten idømt en Bøde. Dette var i 1879. — Men allerede Aaret efter blev han anmeldt af Distriktslæge *Melchiorson* i Ringkøbing — og nu fulgte Anmeldelse efter Anmeldelse, som det var meget svært for Glavind at klare sig fra, thi hans Anmeldere brugte nu den Taktik aldrig

at lægge ham Hindringer i Vejen, naar hans Kure lykkedes, hvad de bevisligt næsten altid gjorde, men kunde de opsøge et eller andet Tilfælde, hvor Glavind ikke havde haft Held med sig, saa slog de ned straks.

Da jeg boede hos Glavind, havde han derfor et Par Aar i Forvejen nægtet at følge med, naar der kom Vogne efter ham ude fra Landet, thi dette var altfor risikabelt. Han holdt heller ikke af, at Vogne holdt udenfor hans Dør, da ogsaa dette naturligvis vakte for megen Opsigt. Det var trist at se, for der var ingen Tvivl om, at den Mand kunde have hjulpet mange med Hensyn til Benbrud, ydre Skader o. s. v., og først og fremmest: han indlod sig ikke paa noget, der kunde skade eller forværre Sygdommen. Her er han absolut blevet dømt med Urette.

Saaledes kom f. Eks. en Gang en Kvinde til ham med et daarlige Øje. Som før sagt turde han aldrig lade sig paa noget, der angik Synet — alt, hvad han gjorde ved hende, var at borttørre Materien med Sygevat, dypet i lunkent Vand, samt at gnide hendes Tindinger med Annisolie, hvad der muligvis ikke kunde gavne, men dog umuligt have kunnet skadet. Saaledes behandlede han hende tre Gange uden at tage noget som helst Vederlag, da hun var en fattig Enke, men hver Gang paalagde han hende, hvis det var hende muligt, da at komme til København til en Specialist, da han var sikker paa, at ingen af Byens Læger havde Forstand paa at kurere Øjne.

Enken, der naturligvis ikke kunde komme til København og derfor blev gaaende med sit syge Øje, blev omsider opspurgt af Lægerne, der sammen afgav Erklæring om, at Kvaksalveren Laust Glavind atter havde været paa Spil — og denne Gang forsinket Helbredelsen af et Øje.

Glavind blev dømt, men følte sig denne Gang saa uretfærdig behandlet, at han vilde have ført Sagen frem til Højesteret, hvad der dog blev ham nægtet.

Der er ingen Tvivl om, at Glavind selv troede paa sine Evner, men heldigvis kun saa langt som disse strakte. Jeg glemmer ikke mit Besøg en Dag hos ham inde paa hans lille Laboratorium. Han havde selv bedt mig følge med derop, og det var den eneste Gang, jeg var der. Det var fuldt af alle Slags Krukker og Glas, baade aabne og lukkede, fra Loft til Gulv, og en Mængde tørrede Urter af alle Arter hængte ned fra Loftet. Der var en meget stærk, omend just ikke ubehagelig, Lugt i det lille

Rum. Der stod et Par Stole, vi tog Plads, og Glavind viste mig forskelligt.

»Se, af alt, hvad A her har«, sagde han, »er det kun det mindste af det, A bestemt véd, te' der kan hjælpe Menneskene. Men saadan er det osse paa Apoteket med de Tusinder af Krukker og alle deres latinske Navne. — Hvis Fanden tog alt det, der hører ham til, fordi det kun er Løgn og Humbug, at det kan hjælpe nogen, saa vilde der ikke blive ret meget tilbage. — Men her er den Forskel, at A indrømmer, te' A ikke kan garantere for alt mit. Men saa bruger A det heller ikke, før A véd, hvad det duer til. Og A har selv prøvet mig frem — og det véd A nu, te' der er ingen Ting, der nytter undtagen det, der kommer fra Planterne.«

Denne Samtale var én af vore sidste — derfor mindes jeg den saa klart.

»Vi har talt om saa mange Ting«, sagde han lidt efter, »og det er rigtigt, som Du siger, at det er en haard Tro, den, der benægter, at Mennesket har en Sjæl. — Men sig mig nu een Ting, for det er her, det holder mest for mig: Hvis der er en Gud, der styrer al Ting, hvorfor ta'r han saa ikke til Nytte alt det, der kan blive til Nytte?« — Ja, sig mig det!« fortsatte han heftigt, — »A véd lissaa bestemt, te' hvis A var kommen over til København, ja, fra min Ungdom af, i Stedet for at sidde i Fængslerne, — over til Videnskabsmændene dér, saa var A naaet lissaa langt — eller længere end dem, for mit Hoved er bandernen-o ikke ringere end deres. Sikke en Masse Mennesker, En saa kunde ha' givet sit Helbred igen. — Men, næ-i, A blev født i Vind Fæsthus, og hwa' ku' det saa hjælpe? Hwa' sku' saa alle de skønne Evner skabes til, bare for aa' gaa til Spilde! — Sig mig det! — Kan man saa ikke sige, at er der saa En, der styrer, saa styrer den skidt?«

— Jeg mindes, at vi til Slut blev enige om, at han jo dog havde været til Nytte for mange, samt at intet enkelt Menneske saaledes kan opstille sit eget Liv hverken som Bevis eller som Modbevis for den styrende Almagt. Pludselig siger Glavind: »Nu skal A fortælle Dig noget, som ingen véd. A agter snart at lade mig skille fra min Kone!«

Da den 78-aarige Mand saa min grænseløse Forbavselse, fortsatte han: »Ja, Du maa nok forbavses — og det bliver vist haardest for mig selv at undvære baade Mor og Mine, men A er nødt til det, for nu er A paa Bunden af Kassen — og A er nu vant

til at leve godt paa alle Maader. Her fra Holstebro kan A ikke praktisere mere, dertil er de altfor meget efter mig. A maa saa tage andre Steder hen for at bo fra Tid til anden og saa flytte paa Bunden, naar Lægerne ligger klar med en Anmeldelse paa en eller anden Kur, hvor det ikke er lykkedes mig straks at helbrede Patienten. Saadan ligger Sagerne, og A har ingen anden Udvej. — Men hvis A ikke lader mig skille, saa bor A jo stadig her, og saa kan de stævne mig her ud fra. Derfor maa A melde mig til, hvor A kommer, og igen flytte fra, naar Tid er. Saa kan A igen tjene godt og naturligtvis sender A saa Mor og Mine alt, hvad A kan undvære. — Men det er haardt, naar En er blevet 78 Aar og véd, te' En har kureret flere Mennesker end alle Bøvlehovederne (Lægerne) her i Byen tilsammen, saa at skulle ud og flakke igen, men har A vel noget andet Valg?«

Jeg indrømmede, at jeg heller ikke saa nogen anden Udvej. — Men om Aftenen gik jeg alligevel ned til Glavinds gamle Kammerat, *Richter*, som jeg havde besøgt et Par Gange sammen med Glavind. (De to Gamle havde da oprisket alle deres Rejseminder. Det var de utroligste, men dog sikkert sande Historier: Smuglerhistorier og Historier fra alle Jyllands Markeder, og saa fra Hertugdømmerne længe før Krigens og Banernes Tid, tillige Fortællinger fra Hamborgs Kermesser (Markeder) og om Opkøb af baade gamle og nye Ure og Smykker af Jøder, der fra Paris og andre Steder mødte frem til disse. — Richter solgte aldrig noget mere, han boede ganske alene og var altid bange for Tyve og Overfald, thi han sagdes at være meget rig og at opbevare mange Smykker. Hans Stuer var fulde af Ure, der gik, og han gik altid ligesom Karl d. 5te og tumlede med, hvormange han kunde faa til at gaa nøjagtig ens.) — Til denne Mand gik jeg uden Glavinds Vidende for at spørge, om han ikke kunde tænke sig at hjælpe ham, saa han i de faa Aar, han kunde have tilbage af Livet, kunde forblive i sit Hjem.

Richter modtog mig meget venligt og hørte »deltagende« paa mig, hvorefter han erklærede, at intet i Verden skulde være ham kærere end at hjælpe sin gamle Ven Laust, men intet var desværre mere umuligt, thi nu holdt det ham selv haardt nok at skaffe det nødvendige. (Dog maa jeg lade ham, at han paa min Bøn holdt Ord og ikke røbede mig til Glavind, hvilket jeg bad ham om, fordi jeg vidste, at Glavind aldrig vilde se sin Broder, Wolle, fordi denne havde henvendt sig til en Gæstgiver *Berendt* om Pengehjælp, her ganske vist med den Forskel, at Pengene

skulde gaa til Wolle selv. *Berendt, der var Jøde, sagdes nemlig almindeligt at være Glavinds Fader*, hvad Glavind vistnok heller ikke tvivlede paa. Men da Berendt aldrig havde spurgt efter sin Søn, viste Glavind ham kun Foragt og havde derfor aldrig henvendt sig til ham eller bedt ham om noget. Dette var den egentlige Grund til, at han aldrig vilde se Wolle. Selv sagde han, at det var, fordi Wolle var en fortrukken Gris.)

Richter holdt altsaa Ord, men Glavinds Vrede imod mig skulde komme af en helt anden Grund. —

XI. Mit sidste Møde med Glavind.

Der skulde være Borgerbal paa Schaumburgs Hotel i Holstebro, og jeg spurgte en Dag uden at tænke videre over det Minna, om hun skulde med.

»Jeg! — *Nej!* svarede hun, men med et Tonefald, som var dette aldeles utænkeligt.

»De danser maaske ikke?« spurgte jeg.

»Jo, jeg danser gerne og godt«, sagde hun, »for jeg har gaaet paa Danseskole, da jeg som Barn var i København, men jeg har aldrig danset her i Holstebro«.

Pludselig blandede Glavind sig i Samtalen — og hvorledes det end gik til, var det kort efter bestemt, at jeg skulde ordne det med Indmeldelsen og have Minna med til Ballet. — Jeg var kun 18 Aar og havde kun tænkt, at jeg gerne vilde danse med den unge Pige.

Først Dagen efter, da jeg talte med mine Skolekammerater, gik det op for mig, hvad jeg havde gjort, men jeg havde ikke Mod til at ændre noget ved Sagen; men om Aftenen, en Time før Ballet, modtog jeg et Brev, hvori det gjordes mig klart, at denne Handling vilde medføre, at jeg blev vist bort fra Skolen. — Nu viste det sig klart, ~~at jeg~~ var for meget Dreng til at reagere mod Folks Dom og mine Forældres Sorg, naar jeg ikke fik den Eksamen, — et helt Aar spildt, ingen Beskæftigelse, ingen som helst Udsigt til nogen, o. s. v., o. s. v.

I sidste Stund traadte jeg ind i Stuen hos Glavind for at sige det til Familien. — Noget værre har jeg aldrig oplevet. Minna stod foran Spejlet, hendes Mor ved Siden af hende, gamle Glavind sad i Lænestolen, han saa saa glad og stolt ud over sin Datter; den gamle Mand var ligefrem smuk med det milde Ud-

tryk i Ansigtet. Minna bar en enkel, men kostbar vinrød Kjole samt nogle faa, men ægte Diamanter. — Det gik ikke straks op for hende, hvad det var, jeg vilde sige, som jeg stod der med Brevet i Haanden; men da hun forstod det, blev hun hvid i Ansigtet.

Da sprang Glavind op og greb Brevet, som han krøllede sammen og kastede mig i Ansigtet, — den lille Mands Øjne lynede imod mig, da han pegede imod Døren og raabte til mig: »Gaa! Gaa! — Kan Du ikke gaa! Kan Du saa gaa!«

Straks jeg kom ud, blev jeg grebet af en rasende Harm mod mig selv. Det værste var, at disse tre Mennesker, som jeg havde indbildt mig at være hævet over, ikke havde brugt et eneste Skældsord, ja, end ikke et Ord imod mig. Familiefaderen havde kun sagt det eneste, der var at sige: *Gaa!*, skønt jeg i det Øjeblik maa have staaet for ham som dette lille, bigotte Spidsborgersamfunds Personifikation.

Naar jeg har opholdt mig ved dette, er det ikke for at give en dramatisk Skildring, men kun fordi det fortalte kaster Lys over Glavinds Person. — Hvis ikke hans egentlige Natur havde været Længsel efter det Gode og menneskeværdige, havde han ikke evnet at handle i det omtalte, givne Øjeblik, som han gjorde; da vilde han nemlig have udøst en Strøm af raa Skældsord over mig. Men samtidig med hans vrede Blikke udtrykte hans hele Holdning Smerte, Sorg og den Skuffelse, han havde lidt, fordi han havde vist et Medmenneske, maaske det eneste, fuld Tillid.

Samme Aften flyttede jeg hen til en Kammerat, da jeg umulig kunde modtage Glavinds Gæstfrihed, omend kun for en Nat, efter dette. Dog nærede jeg ikke en uvenlig Tanke mod ham, alt faldt paa mig selv; hvorfor havde jeg vel forsøgt at spille en Rolle, som jeg hverken havde Alder eller Autoritet til at gennemføre? — Kun en rig og anset Borger af Byen kunde her have trodset Borgerskabets Fordomme — og jeg kan udmærket godt tænke mig, at en saadan, selv med høj Kultur, kunde have gjort dette, hvis han var kommet til at kende Minna Glavind, der var en sædelig og god Pige og tillige efter alles Mening en af Byens smukkeste Kvinder.

Nogle Dage senere kom Fru Glavind op til mig for at sige, at hun havde ondt af mig og godt forstod, hvor svært det maatte have været for mig, hvis jeg havde trodset og givet Afkald paa at faa den Præliminæreksamen, som jeg havde slidt saa haardt

for at faa. Fru Glavind — eller som man den Gang sagde om smaa-borgerlige Koner: *Madam* Glavind var en kultiveret Kvinde, hun var født i Sverrig, hvad man naturligvis kunde høre paa hendes Sprog. Ogsaa for hende var Datteren alt. Hun fortalte mig, at Minna var syg og mest holdt Sengen. Hun blev desværre heller aldrig rask. Efter at have skrantet i nogle Aar døde hun og blev begravet paa Holstebro Kirkegaard som et Offer for den Tids Fordomme, — hun havde ikke kunnet taale, at hun baade var og efter Borgerkabets Mening fremdeles burde forblive at være en Paria, fordi hun var Troldmandens og Kvaksalverens Datter. — Hvor underligt, at dette ikke ligger mere end godt et halvt Aarhundrede tilbage i Tiden!

Ud paa Foraaret bad jeg skriftligt Minna møde mig i Byens Anlæg, jeg kunde nemlig ikke komme ud over min tarvelige Andel i det, der var sket. — Hun sagde, som sin Moder, at hun godt forstod baade mine Grunde og mine Selvbekrejdelse. — »Livet er trist for de fleste Mennesker, ytrede hun. — Det bliver nok hele min Smule Livserfaring, og nu er mit eget Liv snart forbi.«

Jeg forsøgte at tale om Sommer og Sol og nye Kræfter, men Tuberkulosen havde allerede den Gang faaet synligt Tag i den unge Skikkelse. — »Forsøg ikke at trøste mig«, sagde hun, »for naar min Far ikke formaar at helbrede mig, saa er der intet andet Menneske i Verden, der kan — og han har ganske ærligt sagt mig, at han ikke kan helbrede Tæring (som det den Gang kaldtes), og det er der ingen, der kan, siger han. Men han tror ikke, det varer længe, før der findes Midler imod det, og han siger, at hvis han fra sin Ungdom havde faaet lægevidenskabelig Uddannelse, saa skulde han nok have fundet det — og det tror jeg ogsaa. Tror De ikke ogsaa det?«

»Jeg tror i det mindste sikkert, Frøken Glavind«, svarede jeg, »at hvis Deres Far havde studeret til Læge, vilde han være blevet en betydelig Videnskabsmand.«

Da vi forlod Anlægget, mødte vi Minnas Far, der standsede og saa paa os, inden han gik videre. »Far blev vred, saa jeg«, sagde Minna, »thi han har forbudt mig at tale med Dem. — Vi gaar bag om Byen.« — Og nu gik vi et Kvartertid frem og tilbage, men da vi fra Danmarksgade kom ud i Nørregade, vilde Skæbnen, at vi atter mødte Glavind dér. Han vendte sig og saa efter os, hvorefter han skraaede over Gaden og ind i en Butik.

Vi gik videre og ind i det nye Anlæg, men da vi kom ud derfra, mødte vi atter Glavind.

»Nu véd jeg da, at min Far er en Troldmand«, lo Minna, da vi kort efter mødte hendes Mor sammen med to andre Kvinder, »for lige meget hvor vi end har gaaet i Eftermiddag, saa møder vi Far«.

Jeg saa godt, at Kvinderne studsede (havde det været i den katolske Tid, havde de slaaet Kors for sig), thi for dem var det ingenlunde Spøg, men kun en af Troldmanden Glavinds Smaakunster. — — Og mere skulde der ikke til: Nogle Aar efter var denne Historie kun een af de mange andre, der blev fortalt om Laust Glavind over hele Vest- og Midtjylland. Forfatteren *Anders Thuborg* har i sin Bog »Kæltringer« anført denne og adskillige andre af de Historier, der har levet i Folkemunde om Glavind.

XII. Glavinds sidste Leveaar.

I de sidste fem Aar af sit Liv flyttede Glavind med længere eller kortere Mellemlum fra Stationsby til Stationsby, hvor han følte sig sikrere end i Købstaden, fordi hans Klientel da indskrænkede sig til Omegnens Befolkning, hvorved Faren for Angivelse blev betydelig mindre, thi at angive Glavind, det var at angive den eller dem, der havde søgt ham om Hjælp, og de vestjydske Bønder havde, i det mindste den Gang, en vis Sky for alt, hvad der skulde offentliggøres. De vilde ikke se deres Navn i Aviserne sammen med en Politianmeldelse, lige saa lidt som de ønskede at give Møde i Retten, særlig i en saadan Sag, hvor de jo paa en vis Maade selv var medskyldige.

En eventuel Anmelder vilde derfor blive ilde set og omtalt i Byen og Omegnen. Det gik derfor — som Glavind klogt havde forudset — saaledes, at han fik mere end nok at gøre med nye Sygdomme og gamle Skader, men naar det lille Samfund var aftrawlet, »maatte han skifte paa Bunden«, men sin Kone og Datter fik han i Hemmelighed tilsendt Penge, hvad Fru Glavind længe efter Datterens Død fortalte mig.

I den Forbindelse bør det mindes, at Glavind gennem hele sit Liv har vist Offervillighed. Han hjalp sin Mor og sine smaa Søskende i Fattighuset og vedblev at hjælpe Moderen (Graa-Grete) til hendes Død. Jeg véd, at han vedblivende nu og da hjalp Stine, sin første Kone, ligesom han altid havde en aaben Haand for alle Lidende og Fattige. Hans Børn holdt alle meget af ham, Minna ligefrem forgudede ham, og selv en Datter af første Ægteskab, der gik til Bunds i København, viste til det sidste Hengivenhed for sin Far.

Da han kort før sin Død gjorde en sidste Rejse til Amerika

(hvor han havde været flere Gange, ligesom han ofte havde været baade i London og Paris), tog hans Sønner Wilhelm og Christian vel imod ham, skønt Christian sagdes at være Frugten af et af Stines Forhold til andre Mænd.

Laust Glavinds hele Liv og Livsførelse kan juridisk set ikke undgaa en haard Dom, hvad der dog ikke hindrer, at det moralsk set giver et andet Billede. — *H. P. Hansen* skildrer nøgternt Glavind som den Lovbryder og Kvaksalver, han var, men fordeler upartisk Sol og Vind lige, idet han fremfører mange smukke Vidnesbyrd om ham (saaledes Venner og Kammerater, der siger: Laust Glavind kunde man betro utalte Penge — eller Kvinder, der siger: Vi tror ikke paa, at Kvinder ikke kunde gaa i Fred for Glavind, mig har han aldrig fornærmet, naar jeg søgte ham som Patient.).

Jeg vil her nævne *Charlotte Rosenvinge* (gammelt Adelsnavn), der endte i Ryde Fattighus. Hun udtalte: »Jeg ved godt, hvad de har sagt om mig, fordi jeg plejede Glavind paa hans gamle Dage. Men der har aldrig været noget mellem os, og han var god imod mig som en Far. Men om ham fortalte dumme Mennesker saa mange Ting, som at han f. Eks. lokkede unge Piger med sig paa sine Rejser for at sælge dem.«

Jeg selv har altsaa fra et mere psykologisk Synspunkt tegnet Billedet af Mennesket Glavind, men ogsaa dette er fuldtud nøgternt set og begrundet — og derfor er begge disse Billeder rigtige. Den, der ikke indser det, stiller sig som hine Riddere, der skændtes om Skjoldets Farve, — det var nemlig rødt paa den ene Side og blaat paa den anden, — men Ridderne stod paa hver sin Side.

Med Laust Christensen Glavind døde den 24. Maj 1891 i Esbjerg Danmarks sidste Troldmand, — derfor være ikke sagt, at der ikke endnu er mange Mennesker, der tror paa overnaturlige Ting, gaaende ud fra, at: »Der er meget mellem Himmel og Jord, vi ikke forstaar«. — — Det er der ganske vist, og det vil der altid blive, — men Begrebet: »Overnaturlig« er i sig selv en umulig Ting — *over Naturen* gives intet, derfor har alt, hvad der sker, sin naturlige Forklaring. Men Menneskene vil ikke desmindre saa nødigt slippe Overtroen, selv efter Døden lever og virker de talrige Mirakler — herom vidner gennem alle Tider Valfarten til de Tusinder af Mirakkelmænds og Helgeners Grave.

Jeg selv talte, da jeg for over 30 Aar siden i Esbjerg besøgte Glavinds Grav, med en gammel Mand, han havde helbredet

dér. I en stor Urtepotte voksede en ualmindelig kraftig Ved-
bend. — »Ja, for jeg har taget Muldet fra Glavinds Grav«, for-
klarede den Gamle. — Da lo hans Datter og sagde:

»Ja, og der er kommet flere til Far, der har taget en Jord-
knold fra den Urtepotte med sig hjem. — Jeg har aldrig set
ham, den Laust Glavind, men han maa jo ha' været noget mere
end Folk i Almindelighed.«

»Ja«, sagde jeg, »og hvis De havde set ham og kendt ham,
saa vilde De have forstaaet, at *det var han ogsaa*«.

FORENINGEN

DANMARKS FOLKEMINDER

Foreningens Formaal er at fremdrage de Minder om gammelt dansk Folkeliv, der endnu lever paa Folkemunde, og gennem almentilgængelige Fremstillinger at kaste Lys over dansk Almues Liv, Tro og Digtning i Fortid og Nutid.

Foreningen har i Aarene 1908—38 udgivet 47 Skrifter, hvoraf 20 Numre er fuldstændig udsolgt, og de øvrige nedennævnte Skrifter i Reglen kun findes i smaa Oplag.

	Bogladepriis
1. Fra Dansk Folkemindesamling. I.	
Ved <i>A. Olrik</i> (1908)	2 Kr. 50 Øre
10. Sjøletro. Af <i>H. F. Feilberg</i> (1914)	4 » 00 »
12. Fra Sydsjælland. Ved <i>J. Olsen</i> (1913)	1 » 50 »
21. Udvalgte sønderjydske Folkesagn. Genfortalte af <i>F. Ohrt</i> med Tegninger af <i>Niels og Joakim Skovgaard</i> (1919)	5 » 00 »
23. Nogle Grundsætninger for Sagnforskning. Af <i>Axel Olrik</i> . Udgivet af <i>Hans Ellekilde</i> (1921)	7 » 50 »
25. Trylleord, fremmede og danske. Af <i>F. Ohrt</i> (1922)	5 » 00 »
26. Fra Hedeboegnen. Optegnelser af <i>Marie Christophersen</i> , Højelse, udg. ved <i>Henrik Ussing</i> (1923)	4 » 50 »
27. Fejekost til at udfeje den gamle Surdejg. 1736. Af <i>E. Pontoppidan</i> . Oversat fra Latin af <i>J. Olrik</i> (1923)	3 » 50 »
28. Evald Tang Kristensens Æresbog i Udvalg ved <i>Hans Ellekilde</i> (1923)	4 » 50 »
29. Læsøfolk i gamle Dage. Af <i>H. Grüner Nielsen</i> (1924)	7 » 00 »
31. Danske Bøndergaarde. Planer og Konstruktioner. Af Arkitekt <i>H. Zangenberg</i> (1925)	4 » 50 »
32. Aarets og Livets Højtider. Af <i>Henrik Ussing</i> (1925)	6 » 00 »
33. Danmarks Helligkilder. Oversigt og Literaturfortegnelse ved <i>August F. Schmidt</i> (1926)	5 » 00 »
34. Folkedragter i Nordvestsjælland. Af Kredslæge <i>J. S. Møller</i> , Kalundborg (1926)	15 » 00 »
35. Vore danske Folkeæventyr. Genfortalte af <i>Hans Ellekilde</i> . Første Udvalg (1928)	3 » 50 »
36. Det gamle Harboøre. Optegnelser af <i>Karen Thuborg</i> , tilrettelagte og udgivne af <i>Henrik Ussing</i> (1929)	8 » 00 »
37. Amagerdragter, Vævninger og Syninger. Af <i>Elna Mygdal</i> (1932)	18 » 00 »

38. Danmarks Sanglege. Ved <i>S. Th. Thyregod</i> (1931).....	10 Kr. 00 Øre
39. Danmarks Kæmpesten i Folkeoverleveringen. Af <i>Aug. F. Schmidt</i> (1933).....	12 » 00 »
40. Fra Dansk Folkemindesamling V. Af <i>Hans Ellekilde</i> (1933).....	5 » 00 »
41. Mellem sydfynske Sunde. Af <i>Henrik Ussing</i> (1933).....	8 » 00 »
42. Skovlovringer. Folkeminder fra Silkeborgs Vesteregn ved <i>H. P. Hansen</i> (1936).....	7 » 00 »
43. Folketro og Festsik, særlig fra Fyn. Af Landsdommer <i>Jacob Bircherod</i> 1734. Ved <i>Inger M. Boberg</i> (1936).....	5 » 00 »
44. Fra Dansk Folkemindesamling VI, Meddelelser og Optegnelser ved <i>Hans Ellekilde</i> (1938)	6 » 00 »
45. Borriñholmska Sansåger. Bornholmske Folkeæventyr og Dyrefabler, samlede af <i>J. P. Kuhre</i> (1938).....	5 » 00 »
46. Bjærgfolkenes Bgning. En Sagnundersøgelse. Af <i>Inger M. Boberg</i> (1938).....	4 » 00 »
47. Molboernes vise Gerninger. Ved <i>Arthur Christensen.</i> (Medlemslevering for Aaret 1938)	7 » 50 »

For Aaret 1939 leverer Foreningen »Danmarks Folkeminder« sine Medlemmer:

48^I Moder og Barn i dansk Folkeoverlevering. Af fhv. Kredslæge *J. S. Møller* (1ste Levering, 336 Sider).

Særtrykket „**Laust Glavind**“ ved *Johannes Bech.* 1939. Kredslæge Møllers Bog afsluttes i 1940 med 2den Levering (c. 270 Sider) og udsendes derefter i Boghandelen.

Særtrykket „**Laust Glavind**“ er ikke i Boghandelen, men forbeholdes nye Medlemmer for Aaret 1939. Indmeldelse modtages af Foreningens Sekretær, Arkivar *Hans Ellekilde*, Dansk Folkemindesamling, Det kongelige Bibliothek, København K., eller af Foreningens Kasserer, cand. mag. *Gunnar Knudsen*, Marediget 5, Charlottenlund. Medlemsbidraget for 1939, 4 Kr. 50 Øre, kan indsendes paa Postkonto 485 Gunnar Knudsen, hvorefter Leveringerne bliver tilsendt portofrit, eller Medlemsbidraget kan tages paa Opkrævning 4 Kr. 80 Øre ved Forsendelse af Medlemsleveringen for 1939.

Foreningens Medlemmer har Ret til at købe ældre Skrifter for *halv Bogladepris* ved Bestilling hos Sekretær eller Kasserer. Foreningen tilbyder *samlet Levering* af de ikke udsolgte, her nævnte ældre Skrifter for 50 Kr. (samlet Bogladepris 176 Kr. 50 Øre).

FORENINGENS SUDVALGET.